

Rob Giel Onderzoekcentrum

Jaarverslag 2018

Onderzoek

Stand van zaken van het
klinisch epidemiologisch onderzoek
in de noordelijke ggz

RGOC

Voorwoord

Beste Lezer!

Voor u op het scherm staat het RGOc jaarverslag 2018, waarmee het RGOc de thema's laat zien waar we op dit moment mee bezig zijn.

Gedegen onderzoek naar innovatieve psychosociale en farmacologische interventies, zoveel mogelijk genesteld binnen grote beloopstudies, vormen de hoekstenen van het RGOc.

Een belangrijke vraag in 2018 was: hoe kan het RGOc zich op de toekomst voorbereiden? Er is daarom hard gewerkt om de toekomstvisie tot concreet beleid te kunnen maken. De stuurgroep en alle stakeholders binnen de instellingen hebben meegedacht over de vraag hoe het RGOc ook in de komende jaren zijn verantwoordelijkheid kan blijven houden als *het* gezamenlijke onderzoekscentrum voor de ggz van Noordoost-Nederland.

Zorginnovatie en zorgonderzoek blijven de belangrijkste sleutelwoorden. Dat waren ze ook in 2018. U kunt het allemaal lezen in dit jaarverslag.

Namens de onderzoekers van het RGOc wensen wij u veel lees- en doorklikplezier!

Martha Messchendorp,
communicatiemedewerker RGOc

Richard Bruggeman,
hoofd RGOc

Inhoudsopgave

Het Rob Giel Onderzoekcentrum	4
Historie	4
Missie en werkwijze	5
Onderzoeksprogramma	7
De RGOc netwerken	8
Netwerk Psychotische stoornissen	8
Netwerk Stemmings- en Angststoornissen (NNNSA)	10
Netwerk Ouderenpsychiatrie	11
Data Science Center	13
EHealth Netwerk	14
De RGOc consultatiefunctie	15
Clëntenparticipatie	16
Doelmatigheid	17
RGOc Academie	19
Samenwerking met andere organisaties en afdelingen	22
Het jaar 2018	29
Symposia	35
Promoties	38
Organisatie	42
Samenstelling van de diverse gremia	43
Financiën	47
Promovendi	48
Overzicht van lopende projecten	49
Publicaties RGOc 2018	50
Internationale tijdschriften	50
Nederlandse tijdschriften	58
Hoofdstukken in boeken	60
Proefschriften	60
Verschenen in de RGOc-reeks	61
Colofon	62

Het Rob Giel Onderzoekcentrum

Historie

Het Rob Giel Onderzoekcentrum, opgericht in 2000 door GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis en het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, heeft als doel gezamenlijk onderzoek te doen naar de kwaliteit van de zorg in de noordelijke geestelijke gezondheidszorg. Met de toetreding tot het RGOc in 2011 van de Dimence Groep en Mediant is het RGOc gebied uitgebreid met de provincie Overijssel.

Naamgever Rob Giel was van 1969 tot 1994 hoogleraar Sociale Psychiatrie in Groningen. Zijn onderzoek richtte zich vooral op de evaluatie van beleid, organisatie en structuur van de regionale instellingen voor geestelijke gezondheidszorg.

Het RGOc richtte zich de eerste jaren vooral op zorgonderzoek naar chronische psychiatrische aandoeningen. Deze koers wijzigde in 2012. Het onderzoek strekt zich nu uit over drie domeinen van de ggz, te weten de psychotische stoornissen, de stemmings- en angststoornissen en de ouderenpsychiatrie. Daarnaast zijn eHealth en doelmatigheid belangrijke speerpunten.

Het onderzoeksprogramma kenmerkt zich nu door grote beloopstudies, met daarbinnen unieke mogelijkheden voor multicenter behandelstudies.

De sterke band met de hogescholen in Noord-Nederland vormt een goede stimulans voor praktijkgebonden onderzoek. Tegelijkertijd faciliteert het RGOc binnen de intensieve samenwerking met de universiteit ook onderzoek naar onderliggende mechanismes.

Door de lange traditie met het Psychiatrisch Casus Register Noord-Nederland en de belangrijke centrumfunctie in het noorden, is het RGOc bij uitstek geschikt om de kwaliteit van de zorg over langere periodes in kaart te brengen.

Het Rob Giel Onderzoekcentrum

Missie en werkwijze van het RGOc

Missie RGOc

De missie van het RGOc is het verrichten van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van zorg voor mensen met psychiatrische aandoeningen. Dat doen we binnen een regionaal samenwerkingsverband van ggz-instellingen die zorg verlenen aan mensen met deze aandoeningen.

Het RGOc streeft naar kwalitatief hoogstaand onderzoek dat voldoet aan de geldende internationale wetenschappelijke standaarden. De verbinding tussen wetenschap en praktijk staat hierbij centraal.

Het RGOc heeft een brugfunctie: het zorgt er enerzijds voor dat premissen en werkwijzen die zich in de zorgpraktijk hebben ontwikkeld wetenschappelijk worden getoetst, en anderzijds dat vernieuwende (theoretische) zienswijzen kunnen worden onderzocht door toepassing in de praktijk. Hierin voelt het RGOc de verantwoordelijkheid om een instellingsoverstijgende data-infrastructuur te faciliteren. Omdat het RGOc behandelaars en cliënten zo direct mogelijk wil laten profiteren van het onderzoek ligt de focus op zorggerelateerd onderzoek.

Werkwijze RGOc

Het RGOc bevordert de interactie tussen wetenschap en praktijk. De RGOc-onderzoekers beantwoorden niet alleen onderzoeksvragen die vanuit de praktijk gesteld worden, maar toetsen tegelijkertijd wetenschappelijke vragen in de klinische praktijk. Deze wisselwerking is essentieel om de kwaliteit van zorg te kunnen verbeteren.

Het RGOc heeft de (onderzoeks)focus op psychotische stoornissen, stemming en angst, en ouderenpsychiatrie. Rondom deze onderzoekslijnen zijn netwerken geformeerd waarin onderzoekers en/of behandelaars met onderzoekstijd en -ambitie uit de RGOc-instellingen bijeenkomen om gezamenlijk onderzoeksplannen te ontwikkelen opdat een *state of the art* zorgpraktijk kan ontstaan. De netwerken worden gecoördineerd door RGOc-onderzoekers.

Daarnaast hebben onderzoekers van het RGOc de verantwoordelijkheid voor het opzetten, onderhouden en analyseren van het zogenaamde [*Data Science Center*](#) met longitudinale datasets over zorggebruik en behandelaanbod van het merendeel van de in het RGOc deelnemende instellingen. Hiermee kunnen veranderingen in de zorg en actuele vragen rondom behoefte aan zorg, aangeboden zorg en behandelevaluatie en -uitkomsten worden onderzocht. Deze datasets kunnen daarbij ook gebruikt worden als toevoeging of vergelijkingsgroep bij nieuw te verzamelen data.

Het Onderzoeksprogramma

Inleiding

Het RGOc staat voor onderzoek dat de kwaliteit van de ggz zorg ten goede moet komen. Vernieuwingen op het gebied van psychosociale interventies bij psychosen en stemmingsstoornissen, zoals cognitieve adaptatietraining, kickboksen tegen victimisatie, Virtual Reality, nieuwe farmacologische benaderingen met verrassende stoffen als ketamine en psilocibine en de meerwaarde van cannabidiol bij angststoornissen. Maar ook schematherapie voor ouderen wordt binnen het RGOc in een gerandomiseerde studie onderzocht. Om slechts een paar te noemen.

Op de volgende bladzijden kunt u hier meer over lezen; op pagina 50 van het jaarverslag vindt u ook alle [publicaties](#).

Daarnaast vormen de beloopstudies, zoals [ROM-GPS](#) en [PHAMOUS](#), de onderliggende structuur, waarop verder gebouwd kan worden. Voor stemming- en angststoornissen komt daar nu [MOPHAR](#) bij, dat vanuit GGZ Drenthe uit gezet gaat worden bij andere instellingen.

Het gebruik van [experienced sampling](#) wordt onderzocht binnen het eHealth netwerk. De invoeringen van de AVG heeft in 2018 zijn schaduw vooruit geworpen en er is hard gewerkt, zodat grote databestanden ook in de toekomst gekoppeld kunnen worden. Koppelingen, die het mogelijk maken om predictiemodellen te bouwen binnen het grote [IMPROVE](#) doelmatigheidsonderzoek.

Cliënten met ervaringsdeskundigheid zetten die kennis nu in bij alle onderzoeksnetwerken, waarmee een behoorlijke professionalisering wordt bereikt. Scholing van de RGOc Academie wordt goed beoordeeld door de vele deelnemers, ook in 2018.

Het RGOc ontwikkelt zich steeds verder door tot een open netwerkstructuur, die ook connecteert met andere instellingen, hogescholen en universiteiten.

De RGOc netwerken

Noord-Nederlands Netwerk Psychotische Stoornissen

Binnen het RGOc Netwerk Psychotische Stoornissen is het onderzoek zoveel mogelijk ondergebracht in het overkoepelende thema 'het sociale brein in de sociale context'. Speciale aandacht is er voor de onderwerpen Cognitie, Negatieve Symptomen, Healthy Ageing en Herstel.

Wetenschappelijk onderzoek binnen de noordelijke regio, wordt zoveel mogelijk op de maandelijkse OPS (Onderzoek Psychotische Stoornissen) vergaderingen afgestemd, met een steeds grotere inbreng van ervaringsdeskundigen binnen dit overleg. Omdat er een toenemend aantal onderzoekers binnen dit werkveld actief zijn, zijn er procedures ontwikkeld omtrent databeheer, anonimisering en publicaties.

In 2018 zijn de meeste doelstellingen uit het jaarplan behaald, zowel wat betreft beloopstudies als interventiestudies.

De grote beloopstudie van het Netwerk Psychotische Stoornissen, het Routine Outcome Monitoring project ([PHAMOUS](#)) draait nog steeds goed. Er worden veel mensen geïncludeerd. Nu mensen die stabiel zijn steeds meer terugverwezen worden naar de huisarts, zal het patiënt-volgsysteem zich hieraan moeten aanpassen. Het projectleiderschap van PHAMOUS is in verslagjaar overgegaan van Richard Bruggeman naar Rikus Knegtering.

De [GROUP](#)-studie sluit deels aan bij de beloopstudies. Een landelijk samenwerkend consortium van universitaire en niet universitaire instellingen, samen met mensen die lijden aan een psychose en hun familieleden, werken al meer dan tien jaar aan dit onderzoek. De vierde (online) meting voor de GROUP-studie (Genetic Risk and OUTcome of Psychosis) is in verslagjaar uitgevoerd.

Er zijn een groot aantal interventiestudies uitgevoerd naar negatieve ([Apathiestudies](#)) en cognitieve symptomen, zoals de cognitieve adaptatie training ([CAT](#)), sociaal functioneren en herstel ([IRB-onderzoek](#)), weerbaarheid en stigma ([BeatVic](#)), leefstijlinterventies, innovatieve medicatiestudies en eHealth ([Virtual Reality Therapy](#)

[behandelstudies](#) voor paranoïde wanen en sociale cognitie). De meeste studies zijn afgerond, de data worden geanalyseerd en publicaties worden voorbereid. Het implementatieonderzoek voor cognitieve adaptatie training is gestart. Dit zal lopen bij GGZ Friesland, GGZ Breburg, Parnassia Den Haag en Dimence. De ontwikkeling van de psychosociale interventie 'Dit Ben Ik', gericht op persoonlijk herstel, is afgerond. Voorbereidingen voor een pilotonderzoek naar de interventie zijn gestart.

De [LION](#)-studie, gericht op verbetering van de leefstijl via leefstijlinterventies (GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis, UCP, Dimence Groep), is afgerond en de resultaten zijn in 2018 gepubliceerd. In november is [Anne Looijmans](#) hierop gepromoveerd. Het zorginnovatiegedeelte van het vroegdetectieproject [On the Road](#) loopt op verschillende locaties redelijk, op andere locaties stagneert dit. Het detectiegedeelte is inmiddels onderdeel van de diagnostiek bij een groot aantal poliklinieken. Patiënten die hoog scoren op een ervaringenlijst, worden uitgenodigd voor aanvullende diagnostiek en de Ultra High Risk (UHR) patiënten krijgen daarna een CGT-UHR behandeling aangeboden. De beloopstudie die hieraan gekoppeld is komt echter nog nauwelijks van de grond. Het lukt onvoldoende om mensen gemotiveerd te krijgen om hieraan deel te nemen. Een deelproject, het [Mirorr](#) onderzoek van Hanneke Wigman dat zich onder andere richt op ultra-hoog-risico patiënten is wel met voldoende inclusies afgesloten.

De kosteneffectiviteitsstudie naar de effecten op sociale participatie van de Individuele Rehabilitatie benadering (IRB), uitgevoerd in samenwerking met Altrecht GGZ en NOVO met financiering van ZonMw, is afgerond.

Het projectidee 'To continue or to discontinue' (initiatief van o.a. Iris Sommer, Lieuwe de Haan (AMC) en Wim Veling) is medio 2017 gestart als grote landelijke studie onder de naam 'HAMLETT'. Deze studie wordt nu vanuit Groningen gecoördineerd en loopt goed.

In verslagjaar zijn subsidies verkregen, waarvan we er hier enkele noemen. Richard Bruggeman en Wim Veling hebben ieder € 500.000 NWO-subsidie verkregen, voor onderzoek naar sociale inclusie van patiënten met een psychotische stoornis resp. virtual reality. Lisette van der Meer en Michelle van Dam hebben van de Stichting tot Steun VCVGZ een subsidie van € 150.000 ontvangen voor het implementatieonderzoek naar CAT. Agna Bartels heeft van de Stichting tot steun VCVGZ en het Bensdorp Fonds ruim € 42.000 subsidie gekregen voor vervolgonderzoek naar stemmen horen bij kinderen. Hanneke Wigman ontving een For Women in Science Fellowship (gesponsord

door L'Oreal, Unesco, NIAS en het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren) ter waarde van €25.000.

Nynke Boonstra heeft het voorzitterschap van het Netwerk Vroege Psychose overgenomen van Wim Veling. Wim Veling heeft zitting genomen in het ZonMw onderzoeksprogramma ggz.

Wim Veling en Nynke Boonstra hebben het initiatief genomen voor [@Ease](#) in de gemeenten Groningen en Leeuwarden. Dit project is erop gericht jongeren tussen 12 en 25 jaar met (beginnende) psychische problemen gratis anonieme en laagdrempelige zorg te bieden in het kader van preventie, waarbij de problemen genormaliseerd worden waar het kan en geïntervenieerd wordt waar nodig.

Noord-Nederlands Netwerk Stemnings- en Angststoornissen (NNNSA)

Begin 2018 is op initiatief van prof. Robert Schoevers (UCP/UMCG) een brainstormbijeenkomst gehouden over de toekomst van het NNNSA, waarvoor een grote groep betrokkenen uit de RGOc-instellingen werd uitgenodigd. De opkomst was goed en er was enthousiasme om samen te werken aan onderzoek naar stemming en angst. Maar om continuïteit te krijgen in een groep die bijeen blijft komen werd het nodig geacht een gezamenlijk project te hebben om aan te werken. De [MOPHAR](#) studie werd hiervoor als zeer geschikt gezien, omdat de studie erg relevant is voor en breed toepasbaar is in de zorg voor stemmings- en angststoornissen. Verder werd benadrukt te bevorderen dat NNNSA onderzoekers nagaan of hun onderzoek aangevuld kan worden met gebruik van data van de [NESDA](#) studie.

Na de brainstormbijeenkomst is het NNNSA vier maal bijeengekomen in 2018. Hierbij werden drie nieuwe studies gepresenteerd, te weten de [Ketamine en Psilocybine](#) studies naar behandeling van therapieresistente depressie in het UCP/UMCG, met mogelijkheid van verwijzing vanuit andere ggz-instellingen, en Samen Sturen ([I-SHARED](#)), naar het ontwikkelen en testen van een digitale ondersteuning van behandelkeuzes voor depressie. Samen Sturen wordt gefinancierd door het Zorginstituut Nederland en wil voor het ontwikkelen van de digitale ondersteuning gebruik maken van de gegevens van MOPHAR onderzoek van GGZ Drenthe.

De [MOPHAR](#) studie vormde een vast punt op de agenda van de NNNSA bijeenkomsten. MOPHAR is ontwikkeld door GGZ Drenthe in samenwerking met het Wilhelmina Ziekenhuis Assen, maar de wens is om de studie de komende jaren uit te breiden naar andere ggz-instellingen van het NNNSA. MOPHAR staat voor Monitoring Outcomes of

PHARmacotherapy en is gericht op het monitoren van medicatiegebruik en lichamelijke gezondheid bij mensen met stemmings- of angststoornissen. MOPHAR heeft in 2018 een grote subsidie ontvangen van Espria, het moederbedrijf van GGZ Drenthe, o.a. voor afstemming van de behandelimplicaties van de monitor met de eerste lijn. Voor dit onderdeel is samenwerking gezocht met Huisartsen Zorg Drenthe en zal begin 2019 een promovendus worden gezocht, die ook begeleid zal worden vanuit de afdelingen Huisartsgeneeskunde en Psychiatrie van het UMCG. Hiernaast is gewerkt aan het verder ontwikkelen van de leefstijlinterventie LEEF, die momenteel bij GGZ Drenthe wordt aangeboden in aansluiting op de MOPHAR monitor. Mijlpaal voor MOPHAR in 2018 was tenslotte de eerste promotie op MOPHAR data van [Mirjam Simoons](#), met haar proefschrift 'Somatic monitoring of patients with mood and anxiety disorders'.

Op 16 maart 2018 is in het Groninger Museum het [NNNSA symposium 'Stemmings-en angststoornissen: voorbij gestandaardiseerde zorg'](#) georganiseerd. Hierin stond de relatief grote groep patiënten centraal die onvoldoende herstelt van gestandaardiseerde zorg voor stemmings- of angststoornissen en een intensieve specialistische behandeling nodig heeft 'voorbij de gebaande paden'. Dit symposium werd bezocht door 85 mensen, die het symposium positief beoordeelden met gemiddeld bijna een 8.

Tot slot, is eind 2018 ook een nieuwe coördinator voor NNNSA aangesteld. Edith Liemburg zal hiervoor bij het RGOc worden aangesteld. Het verder uitrollen van MOPHAR binnen het netwerk is een van haar eerste taken. Rob van den Brink zal haar in 2019 nog ondersteunen bij haar werk voor het NNNSA. Edith is een bekende van het RGOc, waar zij al enkele jaren werkzaam is voor de PROGR-S studie van het Netwerk Psychotische Stoornissen.

Noord-Nederlands Netwerk Ouderenpsychiatrie

In 2018 is het Netwerk Ouderenpsychiatrie overgestapt van korte tweemaandelijksse bijeenkomsten gedurende kantooruren, naar uitgebreidere halfjaarlijkse bijeenkomsten in de avonduren. De eerste ervaringen hiermee zijn positief. Meer mensen zijn in de gelegenheid deze nieuwe bijeenkomsten bij te wonen, en naast meer tijd voor inhoudelijk overleg is er ook meer ruimte voor informeel contact. Tegelijk met deze overgang zijn enkele cliëntvertegenwoordigers uitgenodigd lid te worden van het Netwerk Ouderenpsychiatrie. Hiervan heeft tot nu toe alleen de heer Peter Hilkuysen, lid van de cliëntenraad UCP/UMCG, gebruik gemaakt. Er zal worden gezocht naar tenminste nog één extra cliëntvertegenwoordiger in het Netwerk.

Veel aandacht is in 2018 uitgegaan naar uitvoering van het door ZonMw gesubsidieerde Doelmatigheidsonderzoek naar de (kosten)effectiviteit van [Schema-Focused groeps-Therapie \(SFT\)](#) aangevuld met psychomotore therapie voor ouderen met een persoonlijkheidsstoornis. In deze gerandomiseerde studie zijn in 2018 behandelgroepen gestart op acht locaties, te weten GGZ Drenthe (zowel Assen als Emmen), GGZ Friesland/Van AnDEL Ouderenpsychiatrie, Mediant, Dimence, Molemann Mental Health, GGZ Rivierduinen en UMCG samen met Lentis. Hiermee werden 80 van de uiteindelijk beoogde 140 patiënten in de studie geïnccludeerd. Bij het onderzoek konden twee promovendi worden aangesteld. Naast Martine Veenstra, die zich richt op de (kosten)effectiviteit van de interventie, is dit de vanuit het UMCG betrokken psychomotore therapeut, Renske Bouman. Zij voert o.a. een kwalitatief onderzoek uit naar de ervaringen van de patiënten met de therapie, en in het bijzonder met de psychomotore therapie aanvulling op de Schema-Focused Therapie. [Een artikel over de opzet van de SFT-studie](#) is inmiddels verschenen in het tijdschrift BMC Psychiatry.

De [ROM-GPS studie](#), wat staat voor Routine Outcome Monitoring for Geriatric Psychiatry & Science, is een onderzoek naar beloop en behandeling van affectieve stoornissen in de ambulante ouderenpsychiatrie. Deze studie wordt inmiddels bij zeven ggz-instellingen uitgevoerd. Naast de RGOc-instelling GGZ Drenthe, Mediant en UCP/UMCG, zijn dit GGZ Noord-Holland-Noord, GGZ Centraal, GGNet en Pro Persona. In het kader van dit onderzoek was eind 2018 bij 1255 nieuwe cliënten van de ambulante ouderenpsychiatrie een gestandaardiseerde intake uitgevoerd. Hieruit bleek dat bij 57% van hen sprake was van een stemmingsstoornis, 38% had een angststoornis en 28% een somatoforme stoornis. Van deze nieuwe cliënten kwam 59% in aanmerking voor het gehele onderzoek waarbij men gedurende de gehele behandeling en een jaar daarna wordt gevolgd, en 21% van hen wilde hieraan deelnemen. Op basis van de grote groep oudere cliënten waarvan gestandaardiseerde gegevens werden verzameld bij intake, kon worden deelgenomen aan een internationale evaluatie van één van de gebruikte instrumenten; de Geriatric Anxiety Inventory. Dit heeft inmiddels tot een mooie publicatie geleid in de [Journal of Gerontology: Psychological Sciences](#).

Tot slot is op 29 mei 2018 een symposium georganiseerd met als titel: [‘Welbevinden van de cliënt centraal in de langdurige geestelijke gezondheidszorg voor ouderen: Ervaringen uit de praktijk’](#). Onderwerpen die in dit symposium aan de orde kwamen waren: aandacht voor een ‘positieve gezondheid’ in brede zin, het bevorderen van een gezonde leefstijl, herstelgerichte zorg en wonen in de wijk. Het symposium werd door

55 belangstellenden bezocht, die het met gemiddeld een ruime 7 beoordeelden. Hoewel de opkomst wat lager was dan gebruikelijk, zullen wij ook in de toekomst aandacht blijven vragen voor de langdurige zorg aan oudere cliënten; een onderwerp dat buiten de GGZ toenemend in de belangstelling staat maar binnen de GGZ nog nauwelijks wordt onderzocht.

Data Science Center

In het [Data Science Center](#) (DSC, voorheen Datawarehouse genoemd) worden zorggegevens van het [PCR-NN](#) (Psychiatrisch Casusregister Noord-Nederland), ROM-gegevens (o.a. via [RoQua](#)) en andere onderzoeksdatabases beheerd, verwerkt en geanalyseerd. Het RGOc werkt hiervoor samen met RoQua. Het DSC fungeert als centraal punt voor datalevering en -verwerking van de grote multicenter beloopstudies, waaronder [PHAMOUS](#) (jaarlijkse screening van patiënten met een psychotische stoornis), [PROGR-S](#) (een eerste screening van mensen met een psychotische stoornis), [ROM-GPS](#) (beloopstudie van ouderen met een psychiatrische stoornis), [Vroegdetectie/On the Road](#) (vroegtijdige herkenning van mensen met een verhoogd risico op een psychotische stoornis) en [MOPHAR](#) (eerste en jaarlijkse screening van patiënten met een stemmings- of angststoornis). Ook individuele onderzoekers binnen de ggz-instellingen maken gebruik van deze faciliteit van het RGOc.

Het proces van databeheer, -verwerking en het delen van data moet op een veilige en bij de huidige wetgeving (AVG mei 2018) passende wijze gebeuren (zie ook de [researchcode van het UMCG](#)). Om dit te waarborgen werd eind 2017 gestart met de samenwerking met ZorgTTP als Trusted Third Party (TTP). Het voordeel van ZorgTTP is dat zij als TTP al langdurig ervaring hebben met het koppelen en versleutelen van grote databases. ZorgTTP werkt al veel samen met ggz-instellingen, aangezien de verplichte DIS-leveringen (DBC Informatiesysteem; de zorggebruik gegevens) van ggz-instellingen aan de NZa (Nederlandse Zorgautoriteit) standaard via ZorgTTP verlopen. Daardoor is ZorgTTP dus een bekende partij voor de ggz-instellingen.

Niet alleen zorggegevens (vanuit de DIS) worden in deze TTP-infrastructuur gebracht, ook uitkomstgegevens zoals ROM-vragenlijstgegevens (vanuit RoQua). Hiermee wordt aangehaakt bij de behoefte van bestuurders van ggz-instellingen om zorggebruik- en ROM-gegevens te combineren voor het verkrijgen van stuurcijfers. Voor de beantwoording van onderzoeksvragen zijn behandeluitkomsten natuurlijk ook een goede aanvulling op de gegevens over zorggebruik.

Voor iedere onderzoeks- en subsidie aanvraag is het van belang om van te voren de haalbaarheid van de studie, als het gaat om de beschikbare data, te checken bij het DSC. Daarnaast zijn alle data onder embargo aanwezig bij het DSC. Dat wil zeggen dat de instellingen zelf eigenaar blijven en dat data pas koppelbaar worden en beschikbaar komen voor een bepaald onderzoek, wanneer de instellingen specifiek hiervoor toestemming hebben gegeven. Daarvoor is een governance structuur ingericht, waarbij ZorgTTP pas data van verschillende instellingen onderling koppelt na schriftelijke toestemming van de daartoe bevoegde personen (doorgaans de voorzitters van de raden van bestuur van de betrokken instellingen).

De onderzoekers van [IMPROVE](#) maken als één van de eersten gebruik van deze infrastructuur. Gegevens van zorgverzekeraar De Friesland zijn hiervoor gekoppeld aan de DIS- en ROM-gegevens van GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis en UCP. Deze gegevens komen samen in het onderzoeksdomein IMPROVE. In 2019 komen hier de onderzoeksdomeinen PHAMOUS en MOPHAR bij.

In het Data Science Center wordt het RGOc vertegenwoordigd door Ellen Visser (senior data scientist) en RoQua door Erwin Veermans (programmableider) en Dennis Raven (research coördinator).

EHealth Netwerk Noord-Nederland

Net zoals voorgaande jaren kwamen de deelnemers van het eHealth netwerk eens per drie maanden bijeen. Alle RGOc-instellingen zijn vertegenwoordigd in het eHealth netwerk, met uitzondering van Mediant. Het netwerk wordt versterkt door Accare, de Hanzehogeschool, Hogeschool Windesheim en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. De samenstelling van het netwerk is in 2018 niet wezenlijk veranderd; er zijn alleen een aantal personen gewisseld.

In 2017 was het project Beeldcommunicatie in de GGZ al afgerond (<http://beeldbellenindeggz.nl/>). In januari 2018 werd een vervolgsubsidie (een zgn. Top-Up) gehonoreerd door Stichting Innovatie Alliantie, die ook het oorspronkelijke project heeft gesubsidieerd. Het onderzoeksteam is daarmee tot augustus aan de slag geweest met het ontwikkelen en toetsen van een kant-en-klaar intervisiepakket rond de ontwikkelde hulpmiddelen.

In 2018 is verder gewerkt aan het onderzoek- en ontwikkelproject getiteld [Co-creatief ontwerp van een Digitaal Behaviour Change Support System](#) voor het trainen van sociale

vaardigheden bij kinderen met autisme. In dit project wordt getracht de sociale vaardigheidstraining voor kinderen met autisme te gamificeren. Het project betreft een unieke samenwerking tussen het eHealthnetwerk, Accare en de Hogeschool Windesheim, Hanzehogeschool e Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Het project is gesubsidieerd door Stichting Innovatie Alliantie.

In het project [Digitale dagboekstudies in de klinische praktijk](#), getrokken door RGOc-promovenda Fionneke Bos, zijn de resultaten van een kwalitatieve studie naar de potentie van digitale dagboekmetingen (Experience Sampling Method, Ecological Momentary Assessment) ter publicatie aangeboden. De data-verzameling van twee studies naar de potentie van digitale dagboekmetingen in de behandeling van patiënten met een bipolaire stoornis en patiënten met een psychotische stoornis zijn afgerond. Publicatie wordt verwacht in 2019.

Vanuit het netwerk heeft Lian van der Krieke geparticipeerd in het internationale ontwikkel- en onderzoeksproject [NEON](#) (*Personal experience as a recovery resource in psychosis: Narrative Experiences Online*), aangestuurd door Prof Mike Slade van de Universiteit van Nottingham (voorheen: Institute of Psychiatry, King's College, Londen). Dit project loopt tot 2021.

In 2018 zijn flinke stappen zijn gezet in virtual reality onderzoek, onder leiding van prof. dr. Wim Veling. Diverse interventies zijn onderzocht en opgestart, zoals VR-agressie preventietraining (VRAPT), VR-training voor de verbetering van sociale interactie (DiSCoVR) en VR-behandeling bij stressklachten (VRelax). Voor meer informatie, zie de website [Virtual Reality voor psychische problemen](#).

De RGOc consultatiefunctie

Behandelaars, onderzoekers en mensen in opleiding bij de RGOc-instellingen kunnen bij het RGOc terecht met vragen over onderzoek dat ze willen uitvoeren. Het kan hierbij gaan om korte vragen om advies of om begeleiding bij de uitvoering van het onderzoek. Afhankelijk van de gevraagde expertise komen deze vragen terecht bij de RGOc-medewerkers Jooske van Busschbach, Klaas Wardenaar of Rob van den Brink.

In 2018 is meerdere malen een beroep gedaan op de consultatiefunctie van het RGOc. Het betrof dit jaar bijvoorbeeld begeleiding bij onderzoek uitgevoerd in het kader van de opleiding tot Verpleegkundig Specialist, maar ook advies over onderzoek- en analysemogelijkheden in een nog weinig onderzochte patiëntengroep. De

consultatiefunctie van het RGOc kan met name van belang zijn voor mensen uit RGOc-instellingen die zelf geen afdeling hebben om het eigen onderzoek te ondersteunen. Deze instellingen worden opgeroepen om hun in onderzoek geïnteresseerde medewerkers te wijzen op de consultatiefunctie van het RGOc.

Clëntenparticipatie

Het RGOc streeft ernaar om cliënten op verschillende manieren bij het RGOc te betrekken. Hiertoe worden cliëntenraden, cliëntenorganisaties en organisaties voor naasten via de nieuwsbrief en het jaarlijkse RGOc symposium op de hoogte gehouden van ontwikkelingen binnen het RGOc. Cliënten zijn niet alleen betrokken als onderzoekdeelnemer, zij denken ook actief mee over de opzet en uitvoering van onderzoek.

Sinds 2015 wordt de functie van ‘aandachtsfunctionaris cliëntenparticipatie in wetenschappelijk onderzoek’ door Meike Bak vervuld. In deze rol stimuleert zij cliëntbetrokkenheid binnen het RGOc en zorgt zij voor een kritische blik vanuit cliëntperspectief op lopend en nieuw op te zetten onderzoek binnen het RGOc. Daarnaast legt zij verbindingen tussen cliënten en onderzoekers als het gaat om cliëntenparticipatie. Ook ondersteunt zij onderzoek dat aansluit bij vragen vanuit de cliënten. Waar nodig kan hierbij het consultatieloket worden ingezet ter ondersteuning.

In 2018 is cliëntenparticipatie binnen het RGOc verder vergroot. In de eerste plaats is een werkwijze- document en een samenwerkingsovereenkomst opgesteld om de rol van de cliëntvertegenwoordigers te documenteren. Ten tweede geldt voor alle RGOc netwerken dat sinds 2018 één of twee cliëntvertegenwoordiger(s) structureel deelnemen aan de netwerkoeverleggen. Zij praten mee over de ontwikkeling en voortgang van verschillende onderzoeken. Daarnaast leveren zij een bijdrage aan de RGOc Invitational Conference door mee te praten over het onderzoeksbeleid. Ook zijn zij bij verschillende RGOc symposia en studiedagen aanwezig.

Er is een tweejaarlijks overleg tussen de cliëntvertegenwoordigers van de netwerken opgestart met als doel het uitwisselen van ervaringen en tips betreffende hun rol. Ook de samenwerking met het RGOc krijgt hierbij de aandacht.

Naast participatie binnen de netwerken hebben cliënten actief meegedacht over de opzet van onderzoek door deel te nemen aan focusgroepen ([IMPROVE](#)). Ook hebben zij

feedback gegeven op onderzoeksvoorstellen, onderzoeksprotocollen, patiëntinformatiebrieven of wervingsposters ([MOPHAR](#), [POWER](#), [SFT-PMT](#), [ROM-GPS](#)).

In november 2018 is de cursus 'Cliëntenparticipatie in wetenschappelijk onderzoek' voor de tweede keer gegeven. Hierbij werden geïnteresseerde cliënten geschoold in wat wetenschappelijk onderzoek inhoudt en welke rollen men als cliëntvertegenwoordiger kan vervullen.

Tot slot zijn door de aandachtsfunctionaris verbindingen gelegd met de [Leidende Coalitie Patiëntenparticipatie UMCG](#) met als doel kennis en ervaringen uit te wisselen en patiëntenparticipatie binnen wetenschappelijk onderzoek UMCG-breed verder te versterken.

Doelmatigheid

Een kosteneffectiviteitsanalyse van lopende trials is binnen het RGOc al enkele jaren de gewoonte. Dit gebeurt meestal in samenwerking met de Health Technology Assessment (HTA) unit van het UMCG of anderen zoals het Trimbos-instituut. Voorbeelden hiervan zijn de kosteneffectiviteitsstudie van de individuele rehabilitatie benadering ([IRB](#)), en de kosteneffectiviteitsanalyse van [LION](#), een leefstijlstudie die tussen 2014 en 2016 werd uitgevoerd. Beide studies zijn inmiddels afgerond en bezig resultaten te publiceren. Een nieuwe studie is gestart met subsidie van ZonMw Doelmatigheid naar de behandeling van ouderen met een persoonlijkheidsstoornis met schema therapie en psychomotorische therapie. Ook is een studie gestart naar de doelmatigheid van verschillende vormen van behandeling bij personen met trauma en wordt ook een kosteneffectiviteitsanalyse uitgevoerd op de data van de [Zelf-i](#) trial van Jojanneke Bastiaansen.

In het [RGOc vijfjarenplan](#) is doelmatigheid benoemd als belangrijk speerpunt. In 2015 zijn hiertoe de eerste concrete stappen gezet. Het RGOc, het UCP, de HTA-unit van het UMCG, GGZ Friesland en het Trimbos-instituut hebben tezamen met MIND en De Friesland Zorgverzekeraar het initiatief genomen tot het beter in kaart brengen van de doelmatigheid en kosteneffectiviteit van psychiatrische behandelingen binnen een grote regio. Dit project is gestart op 1 september 2015 onder de naam [IMPROVE](#) (Improving Mental Health care using Personalized treatment based on analyses of Routine data for Optimal Value and Effectiveness). Projectleider is dr. Talitha Feenstra van de HTA-unit UMCG.

Improve

De bij [IMPROVE](#) betrokken partijen beschikken ieder over verschillende zorggerelateerde data en expertise. Om te kunnen sturen op kwaliteit en doelmatigheid is het van groot belang om deze gegevens en kennis samen te brengen, met waarborging van optimale privacy en regelgeving. Door het toepassen van nieuwe mogelijkheden in ICT en Health Technology Assessment (HTA) kan een betere *clinical decision making* worden gerealiseerd. De opbrengst van dit project is dat de unieke samenwerking tussen partijen in de Friese ggz optimaal wordt benut om te komen tot kwalitatief optimale zorg voor patiënten in het juiste echelon van de gezondheidszorg tegen aanvaardbare kosten.

Voortgang vier deelprojecten IMPROVE

1. Een innovatieve screener is ontwikkeld voor psychische problemen voor huisarts en POH-ggz. Deze screener, CATJA genaamd, is getest bij POH-ggz'en in Friesland en Groningen. De screener omvat de domeinen positieve en negatieve symptomen van psychose, angst, depressie, *distress* en de positieve constructen emotionele steun en vriendschap. De screener is op basis van de pilot verder ontwikkeld, en ook is een domein leefstijl toegevoegd. Op dit moment wordt onderzocht welke partijen belangstelling hebben de screener (op brede schaal) te implementeren.
2. Een ICT instrument dat behandelaars en cliënten ondersteunt in hun keuze voor behandelingen. Kwalitatief onderzoek bij patiënten en behandelaren heeft geleid tot een overzicht van gewenste input en output voor het instrument. Op basis van ROM- en DIS-data wordt nu een predictiemodel geschat, dat de basis zal vormen voor het behandelkeuze instrument. Voor de implementatie van het behandelkeuze instrument is aanvullende financiering verworven van het ZorgInstituut Nederland. Dit maakt het onder meer mogelijk om het instrument grafisch mooi vorm te geven, het te piloten, te evalueren en vervolgens te optimaliseren. In samenwerking met MIND wordt een (eLearning) training ontwikkeld en verzorgd voor behandelaren in Shared Decision Making, gebruik makend van het behandelkeuze instrument. (projectleiding hiervan dr. Frederike Jörg en Kaying Kan)
3. De IMPROVE data ondersteunen ook zorgoptimalisatie op mesoniveau. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met het RoQua management informatiesysteem.
4. Simulatiemodellen op macroniveau. De bestaande modellen DepMod en PsyMod van Trimbos zijn aangepast aan lokale data. De onderzoekers zijn bezig

deze modellen meer geschikt te maken voor het doorrekenen van zorg op maat. Voor het DepMod model is een zogenaamd *second stage filter* toegepast, dat wil zeggen het uitvragen van de wenselijkheid, implementeerbaarheid en mate van *equity* van door het model voorgestelde zorgsubstitutie vanuit het perspectief van cliënten, behandelaren, zorgaanbieder en verzekeraar. De uitkomsten hiervan zijn inmiddels in een artikel beschreven.

IMPROVE heeft van het ZorgInstituut Nederland aanvullende financiering van € 800.000 verworven om het behandelkeuze instrument verder te ontwikkelen, te piloten en te implementeren ([I-SHARED](#)). Dit zal eerst binnen enkele instellingen van het RGOc gebeuren, daarna RGOc-breed, bij instellingen die daarvoor belangstelling hebben. Het instrument wordt ook op zodanige manier opgeleverd dat het ook bij instellingen buiten het RGOc uitgerold zou kunnen worden. Het IMPROVE project is nog steeds een belangrijke nieuwe ontwikkeling van het doelmatigheidsonderzoek binnen het RGOc.

RGOc Academie

De RGOc Academie is het trainings- en opleidingscentrum van het RGOc. Aan medewerkers van bij het RGOc aangesloten ggz-instellingen bieden wij een groot aantal cursussen, nascholingen, opleidingen en trainingen aan met als doel het waarborgen van de continuïteit, verdere groei en ontwikkeling van het onderzoek. De RGOc Academie is in het najaar van 2012 opgericht.

De doelgroep van de RGOc Academie bestaat uit verpleegkundigen en andere behandelaren, onderzoeksassistenten, studenten en onderzoekers. Er worden scholingen en trainingen van veelgebruikte diagnostische instrumenten als bv. PANSS, HoNOS en MINI SCAN georganiseerd, maar ook voor trainingen voor specifiek onderzoek zoals de CAARMS training voor het vroegdetectieproject [On The Road](#). Ook worden er consensustrainingen binnen onderzoek en 'train-de-trainer' cursussen georganiseerd. In 2018 werd de RGOc Academie gecertificeerd door het Centraal Register Kort Beroepsonderwijs ([CRKBO](#)). De RGOc Academie voldoet daarmee aan de Kwaliteitscode voor Opleidingsinstellingen voor Kort Beroepsonderwijs.

Alle trainingen worden gegeven door gekwalificeerde trainers en zijn bedoeld voor medewerkers en studenten van de RGOc-instellingen. Anderen kunnen desgewenst de trainingen tegen vergoeding bijwonen. De RGOc Academie organiseert daarnaast ook studie- en (na)scholingsdagen voor behandelaren en onderzoekers in Noord-Nederland.

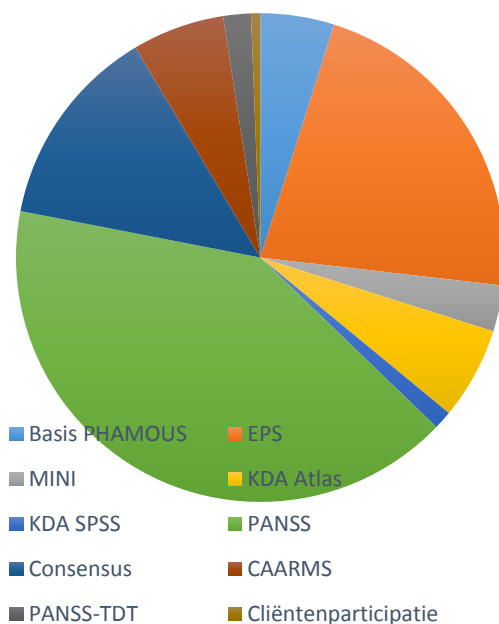
Op de website van de RGOc Academie staat een actueel overzicht van het trainingsaanbod. Ook cursussen verzorgd door in het RGOc participerende instellingen kunnen hier vermeld worden. Na afloop van een training of nascholing ontvangen de deelnemers een certificaat van deelname. Alle activiteiten van de RGOc Academie worden geëvalueerd. De resultaten worden naar de docenten en overige betrokkenen teruggekoppeld.

In 2018 heeft de RGOc Academie 22 cursussen, trainingen en consensusbijeenkomsten georganiseerd. Er waren in totaal 164 cursisten, waaronder 40 studenten of stagiair(e)s. In de diagrammen hieronder vindt u overzichten van het aantal cursisten per training en per instelling. Er zijn uitsluitend trainingen opgenomen die in 2018 zijn gestart. Meerdaagse trainingen die in 2017 begonnen waren en doorliepen in 2018, zijn hierin niet opgenomen. Sommige trainingen werden meer dan één keer georganiseerd, zoals de PANSS en de EPS training. Verder vond er in 2018 een PANSS train-de-trainer training plaats, waaraan drie personen meededen. Alle trainingen vonden plaats in Groningen bij het UCP.

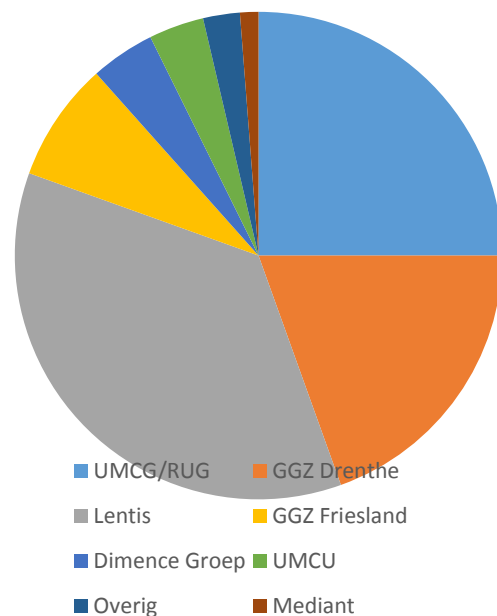
De e-learning Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten ([SOLK](#)), die sinds het voorjaar van 2018 ook via de RGOc Academie aangeboden wordt. De e-learning SOLK, ontwikkeld door de groep van prof.dr. Judith Rosmalen, is een bijscholing voor behandelaren. In de periode mei-december 2018 volgden 273 behandelaren (waarvan 175 in opleiding) uit heel Nederland de e-learning. (Deze deelnemers zijn niet in het overzicht hieronder opgenomen).

Naast de trainingen organiseerde de RGOc Academie ook diverse symposia en nascholingen. Zie pagina 35 voor een beschrijving.

**Aantal deelnemers
trainingen RGOc
Academie 2018**

**Aantal deelnemers
trainingen RGOc
Academie, per instelling,
in 2018**

Samenwerking met andere organisaties en afdelingen

Het RGOc werkt zowel op landelijk als op internationaal niveau samen met ggz-instellingen, andere universitaire afdelingen, kennis- en expertisecentra en Europese researchcentra. Het RGOc ondersteunt en faciliteert de uitvoering van deze onderzoeksprogramma's in de noordelijke ggz. Hieronder volgt een korte opsomming van de belangrijkste samenwerkingsverbanden.

Geestkracht

Het Geestkracht-programma van ZonMw, gestart in 2003 met als doel de onderzoeksinfrastructuur in de ggz te versterken. Dit programma is inmiddels al enige jaren afgelopen, maar de opgezette studies lopen nog wel door.

NESDA

The **N**etherlands **S**tudy of **D**epression and **A**nxiety ([NESDA](#)) is een grote landelijke studie naar depressie en angststoornissen, geïnitieerd door VUmc, UMCG en LUMC. Hieraan nemen verder verschillende ggz-instellingen deel, waaronder GGZ Friesland, GGZ Drenthe en Lentis. In samenwerking met VUmc en LUMC, worden er regelmatig NESDA-Noord bijeenkomsten gehouden, waarin onderzoekers elkaar treffen. De NESDA data worden ook door RGOc-onderzoekers gebruikt om onderzoeksvragen te beantwoorden.

NESDO

De **N**ederlandse **S**tudie naar **D**epressie bij **O**uderen ([NESDO](#)) is een onderzoek onder depressieve en gezonde mensen van 60 jaar en ouder, waarin men gedurende 6 jaar worden gevolgd. De studie sluit aan bij [NESDA](#), waardoor ook de gegevens van beide studies tezamen kunnen worden onderzocht. NESDO is een samenwerking van VUMC, LUMC, Radboud UMC, UMCG en een aantal ggz-instellingen, waaronder Lentis. Over de NESDO gegevens wordt regelmatig door onderzoekers uit het Noorden gepubliceerd.

GROUP

De [GROUP](#)-studie bestudeert het beloop van mensen met een psychose en hun familieleden. GROUP-partners UMCG, UMCU, AMC en MUMC werken nog steeds samen met een groot aantal ggz-instellingen. Over de gegevens van de derde meting wordt inmiddels gepubliceerd. GROUP heeft in 2018 - met ondersteuning van het RGOc en

[RoQua](#) - een online vervolgmeting voorbereid.

De centrale database van GROUP wordt beheerd binnen het [Data Science Center](#). De Genetische Database van GROUP wordt sinds 2018 weer door UMC Utrecht beheerd. Om de gezamenlijke onderzoekstructuur ook voor de toekomst te behouden wordt de Psychosen Stichting opgericht.

Phrenos

Veel RGOc-instellingen zijn actief lid van [Phrenos](#), het kenniscentrum dat beoogt het persoonlijk herstel en de maatschappelijke participatie van mensen met psychotische of andere ernstige en langdurige aandoeningen te bevorderen. Waar mogelijk wordt samengewerkt op het gebied van nascholingen en onderzoek, zoals het gezamenlijk onderzoek naar [CAT](#), de validering van de iROC en werd de laatste hand gelegd aan het ZONMW project naar de kosteneffectiviteit van de Individuele Rehabilitatie Benadering ([IRB](#)) in samenwerking met Altrecht GGZ (dr. W. Swildens).

Trimbos

Met het [Trimbos-instituut](#) (Ti) als het landelijk kennisinstituut op het gebied van de geestelijke volksgezondheid en geestelijke gezondheidszorg is een lange traditie van samenwerking o.a. op het gebied van onderzoek in de langdurige zorg. In 2018 werd vanuit het RGOc (dr. Jooske van Busschbach) deelgenomen in de Erkenningscommissie Interventies Langdurige Zorg die vanuit het Ti wordt gecoördineerd. Met onderzoekers van het Ti werd gewerkt aan nieuwe publicaties rondom IPS (dr. H. Michon). Het [IMPROVE](#) project is een hecht samenwerkingsverband tussen het RGOc, het Trimbos-instituut, GGZ Friesland en De Friesland Zorgverzekeraar.

RIBW Alliantie

Via het [lectoraat](#) maatschappelijke participatie van mensen met psychische eperkingen van dr. Charlotte Wunderink aan de Hanzehogeschool bestaat er nog verbinding met instellingen die zijn aangesloten bij de RIBW alliantie. Het betreft hier vooral onderzoek naar herstelgericht werken en sociale inclusie van mensen met EPA in het beschermd en begeleid zelfstandig wonen.

Psychose Consortium

Het landelijke [Psychose Consortium](#) richt zich op klinisch onderzoek naar behandelstrategieën bij mensen met een psychose. Het gaat om biologische, psychotherapeutische en psychosociale interventies.

Het consortium wordt gecoördineerd door onderzoekers van het UMCG, UMCU, AMC, ErasmusMC en het MUMC. Er zijn regelmatig gezamenlijke gezamenlijke onderzoekspresentaties geweest. In 2018 ging onder de vlag van het Psychose Consortium een onderzoek van start naar medicatie na een eerste psychose: [HAMLETT](#). Regie en coördinatie ligt in Groningen bij prof. dr. Iris Sommer en prof. dr. Wim Veling.

Hogescholen in Nederland

De laatste jaren is de samenwerking met de hogescholen in het Noorden sterk geïntensiveerd via zogenaamde RAAK-projecten en via promotietrajecten van hogeschooldocenten bij (co)promotores gelieerd aan het RGOc.

Het RGOc werkt in verschillende projecten nauw samen met de Hogeschool Windesheim Zwolle. Het RGOc (dr. J.A.J. van der Krieke, dr. S. Sytema) was consortiumpartner in het door SIA-RAAK gefinancierde project naar [Beeldcommunicatie in de GGZ](#) (Lectoraat ICT Innovaties in de Zorg, lector dr. ir. M. Hettinga, dr. ir. R. Janssen), een project dat in 2017 is afgerond. Op dit moment wordt samengewerkt in het project [“EHealth in de wijk: Ondersteuning voor de wijkverpleegkundige bij het indiceren van eHealth”](#).

Met het [Lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn](#) is verbinding via de lector, dr. J.T. van Busschbach (ook werkzaam bij het RGOc). In 2018 werd een nieuwe RAAK-Publiek subsidie verworven voor het project Patient Reported Outcome Measures voor Psychomotorische Therapie: [Doen en Meten](#). In dit project wordt in samenwerking met het team van RoQua een portal gebouwd waarmee vragenlijsten beschikbaar komen die door zelfstandig gevestigde psychomotorisch therapeuten gebruik kunnen worden ter evaluatie van hun behandeling en ter ondersteuning van de betrokkenheid van de cliënt bij het beloop van de behandeling. Psychomotorisch therapeuten werkzaam binnen de RGOc-instellingen kunnen via RoQua toegang krijgen tot deze op psychomotorische werkingsmechanismen gerichte uitkomstmaten. In het project wordt samengewerkt met Prof. dr. M. Wichers van het ICPE waar het gaat om de inzet van ESM (Experience Sampling Method) binnen psychomotorische therapie. 2018 was het tweede jaar voor het RAAK-PRO onderzoek [Seksueel trauma bij mensen met een licht verstandelijke beperking \(LVB\): de inzet van psychomotorische therapie](#). Aan dit project waarin ook wordt samengewerkt met de VU en de Raboud Universiteit zijn twee promovendi verbonden, K. Stobbe MSc en M. Smit, MSc. In 2018 promoveerde drs. Mia Scheffers, als onderzoeker verbonden aan het lectoraat en projectleider op beide RAAK-onderzoeken, aan de RUG met naast dr. J.T. van Busschbach en dr. M. van Duin als co-promotoren, prof. dr. R.A. Schoevers als promotor. Twee andere promovendi, B. de

Vries, MSc en E.C.D. van der Stouwe, MSc, waren in 2018 verantwoordelijk voor de afronding van het project naar de resultaten van een psychomotorische weerbaarheidstraining gericht op het voorkomen van (re) victimisatie van mensen met een psychotische kwetsbaarheid ([BeatVic](#)), een onderzoek waarbij het RGOc samenwerkt met de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen (prof. dr. M. Pijnenborg) en dit lectoraat.

Met de Hanzehogeschool, het [Lectoraat Rehabilitatie](#) (lector dr. E. L. Korevaar) en het [Lectoraat Maatschappelijke participatie van mensen met psychische beperkingen](#) (lector dr. C. Wunderink) wordt samengewerkt onder andere binnen een groot gezamenlijk project rond Ambulantisering van de ggz in samenwerking met een groot aantal RIBW instellingen (dr. E. Visser).

Afdelingen binnen het UMCG

Met de vakgroep [Epidemiologie](#) wordt nauw samengewerkt: op het gebied van Health Technology Assessment met dr. Talitha Feenstra, voor de genetische epidemiologie met dr. Behrooz Alizadeh en prof. dr. Harold Snieder, en voor metabole stoornissen met dr. Eva Corpelijn.

Binnen het [Neuroimaging Centrum](#) (NIC) is met name prof. dr. André Aleman mede-initiator van een groot aantal klinische studies binnen de RGOc-instellingen, vooral op het gebied van de psychotische stoornissen. Ook Marie-José van Tol is vanuit het NIC actief als initiator van klinisch depressieonderzoek.

De vakgroep [Bewegingswetenschappen](#) van de Rijksuniversiteit Groningen is betrokken bij ontwikkeling en onderzoek naar de Methode voor Stem-Stoot-Stamp. Op dit onderwerp is Cees Boerhout in 2017 gepromoveerd.

Er is een goede samenwerking met het [Interdisciplinair Centrum voor Psychopathologie en Emotieregulatie](#) (ICPE).

Bij de ouderenpsychiatrie verricht dr. Marij Zuidersma de [iCASE-studie](#): een onderzoek naar de behandeling van depressie bij mensen met cognitieve problemen.

Ook het [Netwerk EHealth](#) werkt nauw samen met onderzoekers van het ICPE. Hier is in 2015 een gezamenlijk promotie onderzoek gestart onder leiding van prof. dr. Marieke Wichers ([Trans-ID](#)). Een tweede gezamenlijk promotietraject van RGOc en ICPE is het

onderzoek naar de toepassing van de [Experienced Sampling Methode](#) bij de diagnostiek van mensen met een bipolaire stoornissen en bij mensen met een eerste psychose.

Daarnaast maakt het ICPE o.a. voor de [TRAILS-studie](#) en de [ARIADNE-studie](#) gebruik van het [Data Science Center](#) van het RGOc.

EU-GEI

Het EUropean network of national schizophrenia networks studying Gene-Environment Interactions ([EU-GEI](#)) is een groot Europees project waarin het RGOc via GROUP participeerde. Deze studie is inmiddels afgerond. De coördinatie van dit project ligt bij de Universiteit Maastricht. Vanuit GROUP wordt nog met andere partners, met vergelijkbare cohorten, samengewerkt.

DISCoVR

Bij mensen met een psychotische aandoening komt het vaak voor dat zij problemen hebben in sociaal contact. Een belangrijke reden hiervoor is dat zij moeite kunnen hebben om zich te verplaatsen in de ander: het kan moeilijk voor hen zijn om in te schatten wat de ander denkt, voelt of wil. Doel van [DiSCoVR](#) is om deze problemen in de sociale cognitie te verminderen, door middel van een Virtual Reality-training van 16 sessies. Geoefend wordt met sociale situaties in een virtuele omgeving.

Momenteel wordt de effectiviteit van DiSCoVR onderzocht in een *randomized controlled trial* (gerandomiseerde gecontroleerde klinische effectstudie) door deze te vergelijken met een virtual reality-ontspanningstherapie. Aan deze studie nemen naast RGOc-instellingen UCP van het UMCG en GGZ Drenthe ook GGZ Delfland en Zeeuwse gronden deel. We zijn vooral geïnteresseerd in mogelijke verbeteringen in de sociale cognitie en het sociaal functioneren.

BeatVic

Mensen met een diagnose in het psychosespectrum lopen een verhoogd risico slachtoffer te worden van geweld. Op basis van een victimisatiemodel dat bestaat uit verschillende factoren die geassocieerd lijken te zijn met victimisatie, is een psychomotorische weerbaarheidstraining met kickboks-oefeningen ontwikkeld. Door middel van een RCT wordt gekeken naar het effect van de interventie op de verschillende risicofactoren van victimisatie door middel van interviews, vragenlijsten en MRI-scans. Met follow-up metingen zullen we het effect op victimisatie en enkele

generieke maten op lange termijn in kaart brengen. Momenteel worden de resultaten van BEATVIC geanalyseerd.

Het [BeatVic](#) project is een samenwerking van GGZ Drenthe, UCP, GGZ Friesland, Lentis, Dimence en Arkin.

CAT

In het voorjaar van 2017 zijn alle metingen in het kader van het onderzoek naar [Cognitieve Adaptatie Training](#) afgerond en is begonnen met de data-analyse. Het artikel waarin de resultaten worden gepresenteerd is afgerond en zal naar verwachting in 2019 gepubliceerd worden. Het onderzoek naar duurzame implementatie van CAT is in september 2018 van start gegaan

Het CAT-implementatie onderzoek wordt uitgevoerd door drs. Michelle van Dam. Het promotieteam bestaat uit dr. Lisette van der Meer, prof. dr. Marieke Pijnenborg, prof. dr. Jaap van Weeghel en prof. dr. Stynke Castelein.

Dit Ben Ik

Wanneer je een lange tijd verblijft in een ggz-instelling, kan het zijn dat je je eigen rollen, talenten en kwaliteiten vergeet. . Er is subsidie beschikbaar gesteld om een nieuwe interventie te ontwikkelen die mensen kan ondersteunen om aan de hand van hun levensgeschiedenis vergeten of verloren eigenschappen en kenmerken van zichzelf te (her)ontdekken. Het ontwikkelen van een passende interventie heeft in een veelzijdig team plaatsgevonden, bestaande uit onderzoekers, hulpverleners, (familie)ervaringsdeskundigen, cliënten, en experts in verschillende gebieden. De ontwikkeling van de interventie is in 2018 afgerond. Op [de website de ontdekkingsreis van mijn leven](#) wordt nieuws over de interventie gepubliceerd. In 2018 zullen subsidieaanvragen worden ingediend om de effectiviteit van de interventie te onderzoeken. Ook zal een pilotstudie naar de interventie plaats vinden in 2018.

Het onderzoeksteam bestaat uit Tessa Jonker (onderzoeker), Heleen Wadman (ervaringsdeskundige), Marjon Huiting (familie-ervaringsdeskundige), Anita Luppés (verpleegkundige), dr. Lisette van der Meer, dr. Charlotte Wunderink, prof. dr. Marieke Pijnenborg, en prof. dr. Jaap van Weeghel.

ART

In juni 2016 werd het werkboek ART gepubliceerd: Actief heRstel in de Triade. [ART](#) is een zorgmodel dat een vernieuwend kader biedt voor de langdurige ggz en waarin het denken in termen van herstel en herstelondersteunende zorg een prominente plek heeft gekregen. Dit vernieuwende kader is bedoeld om de zorg voor mensen met een psychiatrische aandoening die al lang binnen ggz- en RIBW-instellingen wonen en bij wie het herstel is gestagneerd te verbeteren.

De kunst van ART gaat over echt contact maken en weer aansluiting vinden bij de oorspronkelijke wensen en behoeften. Daarvoor is een actieve triade nodig die zorgt voor een uitdagende omgeving waarin cliënten zich uitgenodigd en uitgedaagd voelen om te werken aan herstel en naast hulpverlening vooral ook hoopverlening ervaren. ART zal zich de komende jaren verder ontwikkelen. Het werkboek beschrijft het model volgens de inzichten van vandaag, inclusief een modelgetrouwheidsschaal en is geschreven voor professionals, cliënten en hun naasten.

In een samenwerking tussen stichting HIC, stichting Phrenos, GGZ Breburg, VUMC en Lentis wordt onderzoek gedaan naar de validiteit en betrouwbaarheid van de ART-monitor. Dat onderzoek is in 2017 van start gegaan en zal in 2019 worden afgerond.

Het jaar 2018

Joanneke Bruins gekozen tot vrouw in de media 2017

In februari 2018 werd Joanneke Bruins, senior onderzoeker bij Lentis, uitgeroepen tot winnares van de (regionale) [Vrouw in de Media Award 2017 voor Groningen](#). Met 24 procent van de stemmen bleek dat zij zich het beste in de media heeft geprofileerd. Zij kwam in het nieuws door haar onderzoek naar de behandeling van psychotische patiënten met een ernstig verhoogde bloeddruk of cholesterol. Uit haar onderzoek bleek dat die behandeling tekort schiet.

E-learning SOLK

De [e-learning SOLK](#) wordt vanaf april 2018 aangeboden via de [RGOc Academie](#). De e-learning is bedoeld voor zorgverleners die regelmatig patiënten met Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten (SOLK) zien en die hen graag beter willen helpen. Voor hen is deze online cursus, die aansluit aan bij de zorgstandaard SOLK (2018).

De e-learning is geaccrediteerd voor artsen van alle specialismen, verpleegkundig specialisten, fysiotherapeuten en oefentherapeuten, vaktherapeuten, POH-GGZ en psychologen. De cursus is ontwikkeld door een team van onderzoekers, klinici en docenten van het Universitair Medisch Centrum en de Rijksuniversiteit Groningen, in samenwerking met Europese partners van de Universiteiten van München, Newcastle en Gent. De cursus kwam tot stand door een subsidie van EIT Health.

22 mei 2018: Oratie prof. dr. R. Bruggeman: Het cognitief experiment en de psychiatrie

Richard Bruggeman is psychiater in het UMCG en sinds 2012 hoofd van het Rob Giel Onderzoekcentrum. Op 22 mei 2018 hield hij zijn oratie "Het cognitief experiment en de psychiatrie" als bijzonder hoogleraar Neuropsychiatrie van psychotische stoornissen. In zijn rede riep hij instellingen in de geestelijke gezondheidszorg op om te blijven investeren in onderzoek en gaf hij aan hoe mensen met een psychotische stoornis weer goed kunnen meedraaien in de maatschappij. Deze mensen hebben naast wanen en hallucinaties ook vaak problemen met aandacht, werkgeheugen en plannen. Cognitieve veranderingen komen bij zo'n twee derde van de mensen met een psychose voor. De huidige testbatterij is lang en sluit niet aan bij het dagelijks functioneren. De diagnostiek kan korter, gericht en beter aansluiten bij het dagelijks functioneren. Ook pleitte hij

voor een 'solidariteitsheffing' van 2% op het budget van ggz-instellingen. "Het moet normaal worden dat we geld steken in vernieuwing en dat iedereen in het ggz-veld eraan bijdraagt de psychiatrie te blijven ontwikkelen, dat hoort bij het vak". U kunt via [RGOc TV op YouTube](#) de videoregistratie van de inaugurele rede bekijken.

Stynke Castelein in bestuur Akwa

In het voorjaar van 2018 is een nieuw kwaliteitsinstituut voor de geestelijke gezondheidszorg opgericht: [Akwa](#) (Alliantie KWAliteit in de ggz). In het nieuwe kwaliteitsinstituut zullen (een deel van) de activiteiten en infrastructuur van het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ (NKO) en de Stichting Benchmark GGZ (SBG) ondergebracht worden. Kerntaken van Akwa zijn de (door)ontwikkeling en implementatie van kwaliteitsstandaarden en kwaliteitsregistraties en e.e.a. zal onder regie van professionals en patiënten en hun naasten komen te staan. Eén van de vijf nieuwe bestuursleden is prof. dr. Stynke Castelein, bijzonder hoogleraar herstelbevordering bij ernstige psychische aandoeningen aan de Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen en Lentis.

Foto: Jussi Puikkonen/KNAW

Heineken Young Scientists Award voor Marie-José van Tol

Marie-José van Tol ([NeuroImaging Center UMCG](#)) krijgt op 27 september de Heineken Young Scientists Award (HYSA) 2018 van de KNAW, in het domein Social Sciences. Zij krijgt de prijs voor haar onderzoek naar de vele factoren die bijdragen aan het ontstaan van depressies en andere psychiatrische aandoeningen, zoals bijv. de [Depressiestudie](#). Marie-José van Tol onderzoekt de vele factoren die mensen kwetsbaar maken voor depressies, angststoornissen, suïcidaliteit, schizofrenie en andere ingrijpende psychiatrische aandoeningen. Hierbij combineert ze kennis en methoden uit velden zoals klinische psychiatrie, neuropsychologie, cognitieve psychologie, neuroradiologie en neurowetenschappen.

Marie-José van Tol is een van de vier onderzoekers die in 2018 een HYSA ontvingen. De HYSA's zijn een belangrijke aanmoedigingsprijs voor getalenteerde jonge onderzoekers die als voorbeeld kunnen dienen voor andere jonge onderzoekers en wetenschappers.

2-10-2018: Oratie Wim Veling

Op 2 oktober 2018 sprak Wim Veling zijn inaugurele rede uit met de titel *Een andere wereld – psychose in de sociale context*. De sociale context heeft een grote invloed op wie een psychose krijgt, hoe mensen met psychose worden bejegend en behandeld, hoe zij daarmee omgaan en hoe het met hen afloopt. Om de invloed van de sociale context beter te kunnen bestuderen introduceerde Wim Veling Virtual Reality (VR) onderzoek naar psychose in Nederland. Hij heeft laten zien dat het met VR mogelijk is in detail te bestuderen hoe mensen met achterdocht en angst reageren op sociale omgevingen die voor hen stressvol zijn, en hoe ze zich gedragen in sociale interacties. Tijdens de drukbezochte oratie kon het publiek zelf ervaren wat virtual reality (VR) inhoudt. Klik hier voor een [impressie van de oratie en de VR beleving](#). Klik hier als u [de VR film](#) wilt zien

Beat Victimization! winnende poster bij Psychosecongres

De posterprijs in de categorie wetenschappelijke posters van het Phrenos Psychosecongres in november werd uitgereikt aan Elise van der Stouwe voor haar poster van het [Beat Victimization](#) onderzoek. Een psychomotorische weerbaarheidstherapie met kickboks oefeningen voor mensen met een psychotische kwetsbaarheid: resultaten van een RCT.' Het onderzoek, waaraan ook Bertine de Vries, André Aleman, Jooske van Busschbach en Marieke Pijnenborg meewerken, is een samenwerking tussen UMCG/RUG/GGZ Drenthe en hogeschool Windesheim. [Lees meer op de website van Phrenos.](#)

RGOc Academie CRKBO geregistreerd

Per 13-12-2018 is de RGOc Academie geregistreerd in het Centraal Register Kort Beroeps Onderwijs ([CRKBO](#)). Het CRKBO is een kwaliteitscode voor opleidingsinstituten voor kort (beroeps)onderwijs. In december hebben wij een audit gehad waarin werd getoetst of wij aan alle eisen/voorwaarden voldoen. We zijn met vlag en wimpel door de audit heen gekomen! Dat is goed nieuws, want daarmee kunnen de cursussen en trainingen vrijgesteld van btw aangeboden (blijven) worden.

Subsidies

Subsidies NWO programma naar maatschappelijke (re)integratie van jonge mensen met autisme en psychose

Mensen met autisme en psychotische stoornissen ervaren vaak ernstige beperkingen in maatschappelijk functioneren. [NWO](#) geeft een aantal onderzoeksteams subsidie om te onderzoeken welke interventies mogelijk zijn en of de behandelingen werken,

waaronder de teams van Richard Bruggeman en Wim Veling.

Het doel van het NWO onderzoeksprogramma naar maatschappelijke (re)integratie van jonge mensen met autisme en psychose is om innovatief onderzoek te stimuleren naar succesvolle interventies op het gebied van wonen, vrije tijdsbesteding en beeldvorming over mensen met autisme of psychoses. Ook is er nog te weinig bekend over het beeld dat de Nederlandse samenleving heeft van mensen met autisme en/of psychotische stoornissen, en wat er gedaan kan worden om stigmatisering tegen te gaan.

Wim Veling krijgt vijf ton om te onderzoeken of een virtual reality behandeling jonge mensen met een psychose kan helpen. Deze jongeren hebben minder sociale activiteiten dan hun leeftijdsgenoten, ze vinden interacties met andere mensen in het dagelijks leven lastig. Wim gaat onderzoeken of ze er baat bij hebben om samen met een therapeut te oefenen in allerlei virtuele sociale situaties.

Meer over het onderzoek van Wim Veling leest u op de website vrmentalhealth.nl.

Richard Bruggeman krijgt vijf ton om te onderzoeken hoe de gezondheidszorg en maatschappelijke instellingen beter kunnen gaan samenwerken om de sociale participatie van mensen met een psychose te bevorderen. Mensen in beschermde woonvormen blijken namelijk slecht in de maatschappij te integreren. Gezondheidszorg en wijkzorg staan nog ver van elkaar.

Lees ook het interview met Richard Bruggeman in [UMCG Kennisinzicht](#).

Lees meer over de beide subsidies op de [site van NWO](#).

Nieuwe subsidie-implementatie CAT voor Lisette van der Meer

Voor het implementatieonderzoek naar Cognitieve Adaptatie Training (CAT) heeft Lisette van der Meer (Lentis ART-Zuidlaren) 150.000 euro subsidie ontvangen van [Stichting tot Steun VCVGZ](#).

Door cognitieve problemen hebben veel patiënten met een ernstige psychiatrische aandoening ([EPA](#)) moeite met het overzien van de dag, vergeten dingen snel of raken snel afgeleid, of vinden het moeilijk om ergens aan te beginnen. De psychosociale interventie [Cognitieve Adaptatie Training \(CAT\)](#) maakt gebruik van hulpmiddelen om deze cognitieve problemen te omzeilen, wat het uitvoeren van de dagelijkse activiteiten makkelijker maakt.

Uit recent onderzoek van Lentis ART-Zuidlaren blijkt dat CAT effectief is en verbeteringen laat zien op het gebied van dagelijks functioneren en kwaliteit van leven.

Het is echter vaak moeilijk om een interventie een goede plek te geven in de dagelijkse zorg. Met deze nieuwe subsidie willen de onderzoekers een implementatieprogramma toetsen dat rekening houdt met de individuele verschillen tussen teams, maar waarin tevens een methodische aanpak wordt gehanteerd. Daarmee biedt dit onderzoek een gepersonaliseerde aanpak op gepersonaliseerde zorg. Door in dit onderzoek wetenschap en praktijk dichter bij elkaar te brengen, hopen ze bij te dragen aan het herstel van mensen met EPA binnen de langdurige zorginstelling.

Foto: UMCG

Nieuwe subsidie voor Robert Schoevers: Samen sturen. Kiezen voor optimale depressiebehandeling op basis van zorgdata en cliëntvoorkeuren

Robert Schoevers (UCP), Kaying Kan (RGOc), Frederike Jörg (RGOc/GGZ Friesland) en Talitha Feenstra (UMCG Epidemiologie) hebben een subsidie van ruim 7 ton gekregen van [Zorginstituut Nederland](#) voor de implementatie van een instrument voor optimale depressiebehandeling op basis van zorgdata en cliëntvoorkeuren. Hoewel diverse effectieve behandelingen voor depressie beschikbaar zijn, bestaan grote individuele verschillen in uitkomsten. Individuele cliëntkenmerken zijn belangrijke voorspellers van behandeluitkomst. Deze gegevens zijn dankzij [ROM](#) beschikbaar in vragenlijsten en dossiers, maar worden tot nu nog niet systematisch betrokken in de indicatiestelling die vaak nog is gebaseerd op 'trial en error'.

'Samen sturen' ([I-SHARED](#)) beoogt een lerend instrument te implementeren dat het resultaat voorspelt van verschillende behandelopties voor de cliënt op basis van individuele kenmerken en voorkeuren. Dit vormt input voor 'shared decision-making'. Het doel is verbetering van effectiviteit, doelmatigheid en cliëntwaarde van de depressiebehandeling. Het instrument wordt ontwikkeld bij het [UCP](#), in samenwerking met grote ggz-instellingen in Noord Nederland en [MIND](#). Data uit het [RoQua](#) Routine Outcome monitoring systeem en kwalitatieve informatie uit cliëntenpanels worden gebruikt als input.

Het doel van het huidige project is om dit instrument te implementeren binnen de reguliere depressiebehandeling gekoppeld aan ROM systemen. In het hele traject van ontwikkeling tot implementatie wordt samengewerkt met MIND en cliëntvertegenwoordigers waarbij in het kader van 'Value Based HealthCare' hun uitkomsten centraal staan.

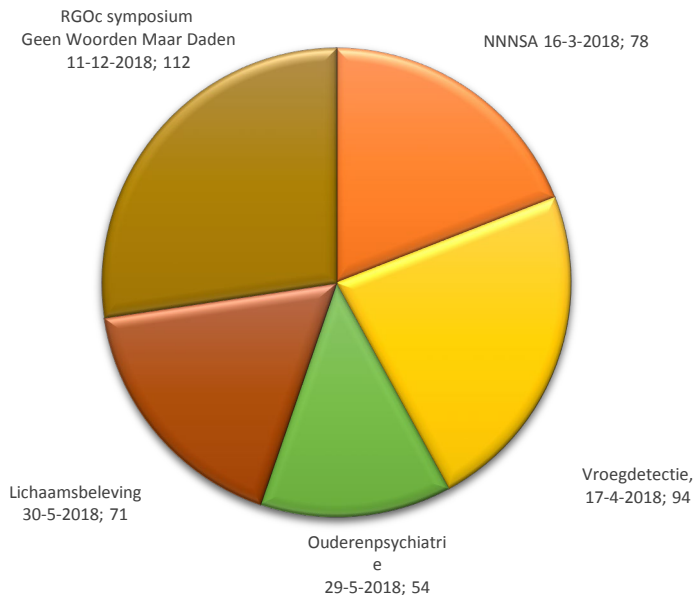
ZonMW Off Road subsidie voor Evelien Snippe

Evelien Snippe (postdoc onderzoeker bij het UCP/ICPE) heeft een [ZonMw Off Road subsidie](#) gekregen voor het project “The depression barometer: foreseeing a relapse before it happens”. Het gehonoreerde project bouwt voort op het [TRANS-ID Afbouw](#) onderzoek. Waar in TRANS-ID Afbouw wordt onderzocht of verergering van depressieve klachten voorspeld kan worden, wordt met “De Depressiebarometer” onderzocht of een betrouwbare voorspelling gedaan kan worden van een naderende depressieve terugval op basis van dagelijkse metingen van depressieve gevoelens. [[Lees meer](#)]

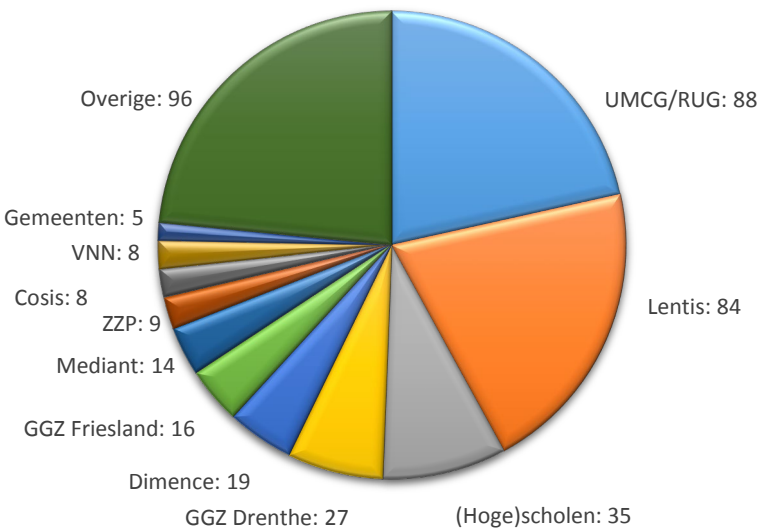
Symposia en Studiedagen

Naast trainingen organiseert de RGOc Academie ook symposia, nascholingen en studiedagen. In 2018 waren dat er vijf. Voor deze bijeenkomsten wordt een kostendekkende bijdrage aan de deelnemers gevraagd. Een uitzondering is het jaarlijkse RGOc symposium, dat in 2018 nog gratis voor alle deelnemers was. In 2018 hebben 409 personen de symposia en studiedagen bezocht.

Aantal deelnemers aan RGOc studiedagen en symposia in 2018

Herkomst deelnemers aan RGOc studiedagen en symposia in 2018

16-3-2018: Stemnings- en angststoornissen: voorbij gestandaardiseerde zorg

Op 16 maart 2018 werd [het symposium van het Noord-Nederlands Netwerk Stemnings- en Angststoornissen](#) gehouden in het Groninger Museum. Deze dag stond in het teken van recente ontwikkelingen met betrekking tot intensievere behandelvormen en van nieuwe initiatieven op het gebied van optimalisatie van behandeling door o.a. 'precision medicine'. Daarnaast waren er workshops over behandelaugmentatie buiten de gebaande paden, zoals gebruik van virtual reality exposure bij angststoornissen en 'enhancers' als cannabidiol bij angst en ketamine bij depressie.

De Registers Vaktherapie en Verpleegkundig Specialisten en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) hebben vijf accreditatiepunten voor dit symposium toegekend, de Federatie Gezondheidszorg-psychologen en psychotherapeuten (FGzPt) zes punten.

17-04-2018: Samenwerken aan veerkrachtige jongeren, voorkomen van psychische aandoeningen

In 2018 werd er weer een [middagsymposium van het Vroegdetectie Netwerk](#) georganiseerd in de Adventskerk van GGZ Drenthe, Assen.

Vanuit de psychiatrie is er de afgelopen jaren steeds meer aandacht voor vroegtijdig opsporen en behandelen van jongeren met psychische klachten. Tijdens dit symposium kwamen verschillende partijen die zorg en ondersteuning bieden aan jongeren met psychische en of maatschappelijke problemen aan het woord: van mensen uit de GGZ tot medewerkers van de gemeentelijke overheid en het voortgezet onderwijs. Het als doel van deze bijeenkomst was de samenwerking tussen deze partijen te verbeteren en de veerkracht van jongeren te vergroten en ernstig psychische aandoeningen te voorkomen.

Dit symposium is geaccrediteerd met drie punten door het Register Verpleegkundig Specialisten, het Accreditatiebureau Kwaliteitsregister V&V en Register Zorgprofessionals, de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) en het Register Vaktherapie.

29-05-2018: Studiedag Ouderenpsychiatrie: Welbevinden in de Ouderenpsychiatrie, Het Kasteel, Groningen

Verschillende benaderingen stellen [het welbevinden van de cliënt](#) in de (langdurige) zorg centraal. Zo verlegt de nieuwe opvatting van gezondheid de aandacht van problemen in de gezondheid naar een 'positieve gezondheid' in brede zin. Hierbij kan gedacht worden aan initiatieven ter bevordering van een gezonde leefstijl, herstelgerichte zorg en wonen in de wijk. Ervaringen met experimenten van leefstijlinterventies, herstelgerichte zorg en wonen in de wijk in de ouderenpsychiatrie en bijbehorend onderzoek kwamen op deze dag aan bod. Daarnaast was er aandacht

voor de vraag wat we hiervan kunnen leren zodat we het welbevinden van de cliënt centraal kunnen stellen.

Deze studiedag is met 5 punten geaccrediteerd door het Accreditatie Bureau Algemene Nascholing (ABAN) van het KNMG en het Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register, en met vier punten door de Federatie Gezondheidszorgpsychologen en psychotherapeuten (FGzPt).

30-5-2018: Middagsymposium Focus op Lichaamsbeleving, Groninger Forum

Aansluitend aan de promotie van drs. W.J. Scheffers op haar proefschrift *Body experience in patients with mental disorders* werd het [symposium Focus op Lichaamsbeleving](#) gehouden in het Groninger Forum. In het proefschrift van Mia Scheffers staat de verstoring van de lichaamsbeleving bij mensen met diverse psychische problematiek centraal. Het verbeteren van negatieve lichaamsbeleving is een van de doelen van psychomotorische therapie en aanverwante therapievormen. In het middagsymposium werd stilgestaan bij minder bekende groepen waarbij de lichaamsbeleving problematisch is, zoals kinderen en pubers met genderdysforie en volwassenen met dissociatieve klachten. Ook werd het verband tussen bewegingsgedrag en lichaamsbeleving bij kinderen toegelicht en was er aandacht voor de resultaten van onderzoek naar de mogelijkheid om met bewegings- en lichaamsgerichte interventies de traumasymptomen bij vluchtelingen te verminderen. Dit symposium is met twee punten geaccrediteerd door het Register Vaktherapie.

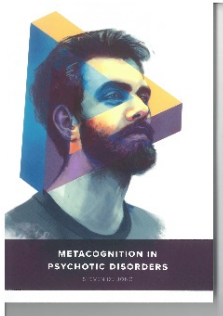
11-12-2018: RGOc Studiemiddag Gepersonaliseerde zorg: geen woorden maar daden

De RGOc studiemiddag [Gepersonaliseerde zorg: geen woorden maar daden](#) vond plaats in Theater De Kimme op het terrein van Lentis in Zuidlaren. Gepersonaliseerde zorg staat de laatste tijd volop in de belangstelling, om het hoofd te kunnen bieden aan de vele individuele variaties in symptomen en ziektebeloop van psychische stoornissen. De huidige richtlijnzorg biedt echter vaak onvoldoende uitkomst om deze individuele factoren in de behandeling mee te nemen. Mede hierom wordt er al jaren bepleit om de geestelijke gezondheidszorg meer te personaliseren.

In de RGOc Studiemiddag lieten we met praktijkvoorbeelden zien dat we zorg daadwerkelijk kunnen personaliseren voor een betere aansluiting bij de behoefte van de cliënt.

De Studiemiddag is geaccrediteerd door de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), het Verpleegkundig Specialisten Register en het Register Vaktherapie met drie punten. De Federatie Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt) heeft twee punten toegekend.

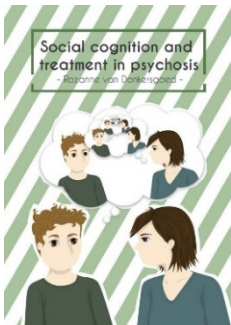
Promoties

8-2-2018: Promotie Steven de Jong: Metacognition in psychotic disorders

Promotors: prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, prof. dr. A. Aleman, prof. dr. M. van der Gaag

Op 8 februari promoveerde Steven de Jong op zijn proefschrift [Metacognition in psychotic disorders](#). Hij concludeerde dat er aanwijzingen zijn dat psychotherapie mensen met een psychotische stoornis kan helpen om hun metacognitieve vaardigheden te verbeteren. Voor mensen met een psychotische stoornis is het kunnen denken over hun eigen gedachten en gevoelens en die van anderen (metacognitie) vaak lastig. Dit heeft zijn weerslag op het (interpersoonlijke) functioneren. Hij deed onder meer onderzoek naar de effectiviteit van een nieuwe psychotherapie gericht op metacognitieve vaardigheden bij psychose. Direct na de behandeling was er geen verschil in de groepen met of zonder behandeling, beide groepen gingen vooruit op metacognitieve vaardigheden. Maar na zes maanden bleek dat alleen de behandelde groep zich bleef verbeteren.

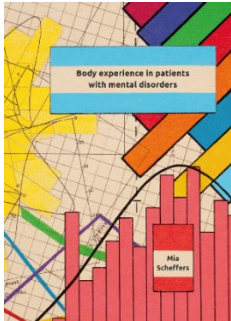

24-5-2018: Promotie Rozanne van Donkersgoed: Social cognition and treatment in psychosis

Promotors: prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, prof. dr. A. Aleman
Copromotor: drs. A. Wunderink

Rozanne van Donkersgoed promoveerde op 24 mei 2019 op haar proefschrift [Social cognition and treatment in psychosis](#). Eén van haar conclusies was dat de sociale cognitie al vóór het ontstaan van eerste psychose verminderd is. Daarnaast blijkt dat mensen met een psychotische kwetsbaarheid meer moeite hebben met het inleven in mensen met expressieve gezichten in vergelijking met gezonde mensen. Van Donkersgoed onderzocht een nieuwe therapie die metacognitie wil verbeteren (MERIT therapie) op effectiviteit in een 'randomized controlled trial'. De mensen in de behandelingsgroep lieten een verbetering in metacognitie zien, een half jaar na de therapie, in vergelijking met de mensen die reguliere behandeling kregen. De intensieve

MERIT therapie kan nuttig zijn voor specifieke groepen patiënten die niet reageren op standaard, korte therapieën.

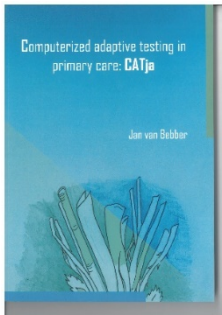

30-5-2018: Promotie Mia Scheffers: Body experience in patients with mental disorders

Promotor: prof. dr. R.A. Schoevers

Copromotors: dr. J.T. van Busschbach, dr. M.A.J. van Duijn

Op 30 mei 2018 promoveerde Mia Scheffers op haar proefschrift [Body experience in patients with mental disorders](#). Eén van de conclusies van Mia Scheffers is dat mensen met psychische problematiek vaker een negatiever gevoel over hun lichaam hebben dan de algemene bevolking. Dankzij het onderzoek van Mia is het mogelijk om de lichaamsbeleving van mensen met psychische problematiek beter te meten. Resultaten van behandeling specifiek gericht op lichaamsbeleving kunnen daardoor ook beter in kaart worden gebracht. Voor het meten van de lichaamsbeleving gebruikte zij de Nederlandse versie van het meetinstrument Dresden Körperbidl Fragebogen (DBIQ-NL). Hiermee toonde ze aan dat de lichaamsbeleving bij patiënten met psychische stoornissen inderdaad negatiever is dan bij gezonde mensen. Scheffers adviseert om in de behandeling meer aandacht aan negatieve lichaamsbeleving te besteden met onder andere psychomotorische therapie. De onderzochte vragenlijst kan ingezet worden om de effecten van de behandeling zichtbaar te maken.

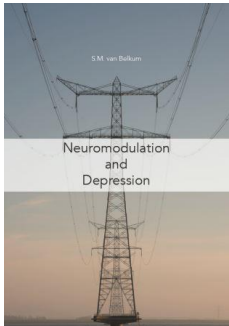
24-9-2018: Promotie Jan van Bebber: Computerized adaptive testing in primary care: CATja

Promotor: prof. dr. R.R. Meijer

Copromotors: J.T.W. Wardenaar-Wigman, drs. A. Wunderink

Op 24 september 2018 promoveerde Jan van Bebber op zijn proefschrift [Computerized adaptive testing in primary care: CATja](#). CATja is een online vragenlijst, ontwikkeld door het UMCG en de TU Twente. Jan van Bebber was betrokken bij de ontwikkeling van CATja en gebruikte dit instrument in zijn onderzoek. CATja kan antwoord geven op de vraag of een cliënt met psychische problemen het beste geholpen kan worden in de huisartsenpraktijk, binnen de generalistische of binnen de specialistische GGZ. CATja, een Computerized Adaptive Test, is vergelijkbaar met een ervaren interviewer: vervolgvragen zijn afgestemd op eerder gegeven antwoorden. Om de ervaringen, kennis

en voorstellingen van de beoogde gebruikers te kunnen benutten is CATja in nauwe samenwerking met praktijkondersteuners ontwikkeld.

17-10-2018: Promotie Sjoerd van Belkum: Neuromodulation and depression

Promotors: prof. dr. R.A. Schoevers, prof. dr. A. Aleman

Copromotors: dr. E.M. Opmeer, dr. M.K. de Boer

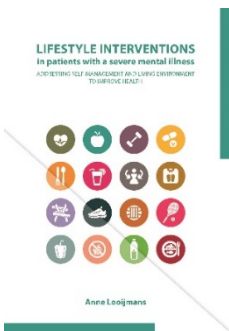
tPEMF is minder effectief als behandeling bij depressie dan verwacht op basis van eerdere onderzoeken, concludeert Sjoerd van Belkum in zijn proefschrift [Neuromodulation and depression](#), waarop hij op 17 oktober 2018 promoveerde. Depressie wordt meestal behandeld met medicatie en psychotherapie, maar dat leidt niet altijd tot gewenste resultaten. Daarom wordt er naar nieuwe therapieën gezocht. Van Belkum onderzocht o.a. de effecten van een vorm van neuromodulatie, tPEMF. Hierbij wordt gepulste transcraniële elektrische stimulatie gebruikt om de hersenschors te stimuleren. In zijn onderzoek toonde hij aan dat tPEMF minder effectief is als behandeling bij depressie dan eerdere onderzoeken suggereren. Hoewel tPEMF wel invloed lijkt te hebben op het brein, vond hij geen antidepressief effect.

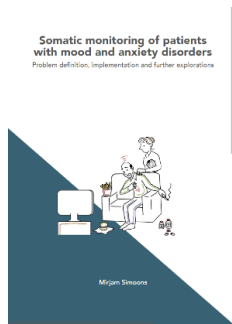
14-11-2018: Promotie Anne Looijmans: Lifestyle interventions in patients with a severe mental illness

Promotors: prof. dr. R.A. Schoevers, prof. dr. R.P. Stolk

Copromotors: dr. ir. E. Corpeleijn, dr. F. Jörg

Op 14 november 2018 promoveerde Anne Looijmans op haar proefschrift [Lifestyle interventions in patients with a severe mental illness. Addressing self-management and living environment to improve health](#). In dit proefschrift onderzocht Looijmans hoe binnen de reguliere ggz het leefstijlgedrag van patiënten met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) veranderd kon worden om zo hun lichamelijke gezondheid te verbeteren. Looijmans werkte voor haar promotieonderzoek mee aan de ELIPS en de LION studie. Concluderend toont dit proefschrift aan dat leefstijlinterventies voor EPA-patiënten haalbaar kunnen zijn in de dagelijkse ggz, maar dat aanpassingen in de ggz-setting nodig zijn om de uitkomsten te vergroten en te behouden.

30-11-2018: Promotie Mirjam Simoons: Somatic monitoring of patients with mood and anxiety disorders

Promotors: prof. dr. E.N. van Roon, prof. dr. R.A. Schoevers

Copromotors: dr. H.G. Ruhe, dr. H. Mulder

Op 30 november 2018 verdedigde Mirjam Simoons, ziekenhuisapotheker bij het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen, haar proefschrift [Somatic monitoring of patients with mood and anxiety disorders. Problem definition, implementation and further explorations](#). Mirjam Simoons deed onderzoek naar de lichamelijke effecten en bijwerkingen van medicatiegebruik bij stemmings- en angststoornissen en de zorg daaromheen ("Monitoring Outcomes of Psychiatric Pharmacotherapy" - MOPHAR). Zowel de noodzaak voor deze monitoring, de opzet van een structuur voor monitoring en de effecten van de implementatie van monitoring komen in haar proefschrift aan bod.

Het onderzoek voor dit proefschrift werd uitgevoerd vanuit de ziekenhuisapotheek van het Wilhelmina Ziekenhuis Assen in nauwe samenwerking met GGZ Drenthe, het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, het Rob Giel Onderzoekcentrum en de afdeling Farmacotherapie, -Epidemiologie & -Economie van de RUG.

Organisatie

De Stuurgroep van het RGOc bestaat uit de leden van de Raden van Bestuur van de betrokken noordelijke ggz-instellingen en de hoogleraar/afdelingshoofd van het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, met het hoofd RGOc als adviseur. De Stuurgroep komt gemiddeld driemaal per jaar bijeen en is verantwoordelijk voor de voorwaarden waaronder het onderzoeksprogramma kan worden uitgevoerd.

Het Rob Giel Onderzoekcentrum bestaat uit een groot aantal wetenschappelijke en ondersteunende medewerkers van de Dimence Groep, GGZ Drenthe, GGZ Friesland, Lentis, Mediant en het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, die participeren in bij het RGOc passend onderzoek. Samen vormen zij het wetenschappelijk platform van het RGOc, waarin behandelaren in de praktijk van de noordelijke ggz en wetenschappelijke onderzoekers werken aan gemeenschappelijke onderzoeksvraagstellingen.

De algehele coördinatie, afstemming en leiding van het onderzoekcentrum berust bij het hoofd van het RGOc, prof. dr. Richard Bruggeman. Bruggeman treedt daarnaast op als adviseur van de Stuurgroep. De kernformatie bestaat naast het hoofd RGOc uit (senior) onderzoekers, een databasemanager en secretaresse/communicatie-medewerker. De kernformatie is actief betrokken bij de verschillende projecten door middel van begeleiding, methodologische ondersteuning en bij analyse van data en schrijven van rapporten en artikelen. Naast de kernformatie is er een groot aantal (parttime) aanstellingen van onderzoekers en promovendi.

De RGOc staf wordt gevormd door de coördinatoren van de Netwerken Ouderen psychiatrie, Stemmings- en Angststoornissen en Psychotische Stoornissen en het Data Science Center. Deze staf overlegt op vaste momenten over de voortgang en onderlinge afstemming van de projecten.

Met de hoofdonderzoekers van het UCP wordt regelmatig afgestemd over onderlinge samenwerking. De voortgang wordt bewaakt in maandelijks overleg met één van de Stuurgroepleden (afdelingshoofd UCP), regelmatig overleg met de voorzitter van de RGOc Stuurgroep en tijdens de RGOc Stuurgroepvergaderingen.

Binnen het Wetenschappelijk Beraad (WB), bestaande uit (senior) onderzoekers van de instellingen en van het RGOc, worden de hoofdlijnen van het onderzoeksprogramma en de lopende onderzoeken in de zes ggz-instellingen besproken en op elkaar afgestemd. Het WB staat garant voor goede betrekkingen met de ggz-instellingen en kan waar nodig invloed uitoefenen. Het WB werkt samen met Lentis-Research, Wetenschappelijk Onderzoek en Opleiding (WO & O, GGZ Friesland), COP (GGZ Drenthe), de Commissies Wetenschappelijk Onderzoek (CWO) van de Dimence Groep en van Mediant. Het Wetenschappelijk Beraad vergadert tweemaal per jaar. Eén van die vergaderingen valt samen met de jaarlijkse *invitational conference*, die in juni wordt gehouden. De andere vergadering gaat vooraf aan het jaarlijkse RGOc symposium in december.

De Werkgroep Cliëntenparticipatie in het RGOc is in 2015 opgericht en heeft een eigen aandachtsfunctionaris binnen het RGOc. Ook deze werkgroep vergadert in ieder geval twee keer per jaar, voorafgaande aan het RGOc- symposium in december en voorafgaand aan de jaarlijkse *invitational conference* in juni.

Op de jaarlijkse *invitational conference* wordt het jaarverslag gepresenteerd en worden onderzoeksplannen voor het komende jaar besproken. Ook worden hier nieuwe ontwikkelingen en veranderingen binnen het RGOc aan de leden voorgelegd. Dit kan om inhoudelijke en organisatorische zaken gaan. Voor deze jaarvergadering worden leden van het WB, de Stuurgroep en vertegenwoordigers van de verschillende cliëntenraden uitgenodigd.

Naast bovengenoemde bijeenkomsten zijn er vergaderingen van de verschillende netwerken binnen het RGOc, zie hiervoor [elders](#) in dit jaarverslag.

De samenstelling van de diverse gremia in 2018

Stuurgroep

Drs. H.J. van den Berg, geneesheer-directeur en lid Raad van Bestuur Mediant

Prof. dr. S. Castelein, hoogleraar herstelbevordering bij EPA, hoofd onderzoek Lentis

Dr. T. Dhondt, Raad van Bestuur GGZ Friesland

Drs. P. van der Noord, Raad van Bestuur GGZ Drenthe

Prof. dr. R.A. Schoevers, psychiater, afdelingshoofd UCP (UMCG)

Drs. H. van der Wal (voorzitter), Raad van Bestuur Dimence Groep

Kernformatie van het RGOc

Prof. Dr. R. Bruggeman, senior onderzoeker/psychiater en hoofd RGOc (0,6 fte)
M. Bak, aandachtsfunctionaris cliëntenbetrokkenheid RGOc (0,1 fte)
Dr. A.A. Bartels-Velthuis, senior onderzoeker (0,7 fte)
Dr. R.H.S. van den Brink, senior onderzoeker (1,0 fte)
Dr. J.T. van Busschbach, senior onderzoeker (0,3 fte)
Dr. J.A.J. van der Krieke, coördinator netwerk eHealth (0,3 fte)
M. Messchendorp, communicatiemedewerker (0,5 fte)
Dr. E. Visser, senior onderzoeker (1,0 fte)

Wetenschappelijk Beraad

Drs. J. Arends, psychiater GGZ Drenthe
Dr. I.D.C. van Balkom, directeur Jonx, kinder- en jeugdpsychiater Lentis
Dr. M.K. de Boer, psychiater UMCG
Prof. dr. S. Castelein, senior onderzoeker Lentis Research
Dr. D.C. Cath, psychiater, a-opleider GGZ Drenthe
Dr. B.C.M. Haarman, psychiater en hoofd behandelzaken UMCG
Dr. F. Jörg, senior onderzoeker GGZ Friesland
Dr. L. Kronenberg, opleider verpleegkundig specialisten/onderzoeker Dimence Groep
Dr. P.D. Meesters, ouderenpsychiater Van Andel Ouderenpsychiatrie/GGZ Friesland
Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, senior onderzoeker GGZ Drenthe/RUG/UMCG
Dr. B. Sizoo, senior onderzoeker Dimence Groep
Prof. dr. W.A. Veling, psychiater en senior onderzoeker UMCG
Drs. A.A. Verlinde, psychiater Mediant
Dr. A. Wunderink, psychiater en senior onderzoeker GGZ Friesland

RGOc Netwerk Psychotische Stoornissen

Prof. dr. A. Aleman, hoogleraar Cognitieve Neuropsychiatrie Neuro Imaging Center UMCG
Drs. J. Arends, psychiater en onderzoeker GGZ Drenthe
Dr. A.A. Bartels-Velthuis, senior onderzoeker RGOc/CIP Lentis
Dr. N. Boonstra, lector Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en onderzoeker GGZ Friesland
Prof. dr. R. Bruggeman, hoofd RGOc en psychiater Universitair Centrum Psychiatrie UMCG en hoogleraar Psychotische Stoornissen RUG
Dr. J.T. van Busschbach, senior onderzoeker RGOc en Lector Windesheim

Prof. dr. S. Castelein, hoogleraar Herstelbevordering bij EPA RUG en hoofd Lentis Research
G. Hadders-Prins, cliëntvertegenwoordiger
Dr. F. Jörg, senior onderzoeker GGZ Friesland/RGOc/ICPE
Dr. E.J. Liemburg, senior onderzoeker Lentis/RGOc/UMCG
Drs. I. Oosterholt, klinisch psycholoog en onderzoeker Dimence Groep
Dr. E. Opmeer, onderzoeker Neuro Imaging Center UMCG
Prof. dr. M. Pijnenborg, hoogleraar klinische psychologie RUG en gz-psycholoog/onderzoeker GGZ Drenthe
Prof. dr. I.E.C. Sommer, psychiater en hoogleraar psychiatrie UMCG
Prof. dr. W. Veling, psychiater en onderzoeker Universitair Centrum Psychiatrie UMCG en hoogleraar De Sociale Context Van Psychose UMCG
Dr. E. Visser, senior onderzoeker RGOc
Drs. ing. S. Vos, cliëntvertegenwoordiger
Drs. A.M. Wessels, psychiater en manager behandelen zaken Mediant
Dr. J.T.W. Wigman, onderzoeker ICPE/RGOc/GGZ Friesland
Dr. A. Wunderink, psychiater en senior onderzoeker GGZ Friesland

Samenstelling Netwerk Ouderenpsychiatrie

Dr. M.L. Boshuisen, ouderenpsychiater Lentis
Dr. R.H.S. van den Brink, psycholoog, senior onderzoeker RGOc
Drs. P. van Dalen, ouderenpsychiater Dimence Groep
P. Hilkhuisen, cliëntvertegenwoordiger
Drs. A. Lugtenburg, ouderenpsychiater GGZ Drenthe
Dr. P.D. Meesters, ouderenpsychiater, Van Andel Ouderenpsychiatrie, GGZ Friesland
Prof. dr. R.C. Oude Voshaar, hoogleraar ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
Drs. M.S. Veenstra, psycholoog, promovendus RGOc
Drs. A.A. Verlinde, ouderenpsychiater Mediant
Dr. M. Zuidersma, bioloog, postdoc Universitair Centrum Psychiatrie UMCG

Samenstelling NNNSA

Dr. A.A. Bartels-Velthuis, psycholoog, senior onderzoeker RGOc en Lentis
Dr. J. Bastiaansen, onderzoeker UMCG/GGZ Friesland
J.W.J. Bastiaansen, cliëntvertegenwoordiger Depressievereniging
Dr. M.K. de Boer, psychiater, UCP, UMCG

Dr. R.H.S. van den Brink, coördinator a.i. NNNSA, RGOc
Dr. D.C. Cath, psychiater, A-opleider GGZ Drenthe en RGOc
Drs. M. Chrispijn, psychiater, Dimence
Dr. B. Doornbos, psychiater, onderzoeker, GGZ Drenthe
Dr. B.C.M. Haarman, psychiater, UCP, UMCG
Drs. E. van 't Hag, onderzoeker UCP/UMCG
Dr. W. van Hout, psycholoog RuG en Lentis
Dr. L. Lommen, psycholoog, RuG en GGZ Drenthe
Dr. H. Mulder, ziekenhuisapotheker, Wilhelmina Ziekenhuis Assen
P. Oudman, Cliëntvertegenwoordiger Lentis
Drs. N. Schimmel, onderzoeker UCP/UMCG
Drs. A. Stevens, psychiater, Dimence Groep
Dr. L. Visser, psychiater, Lentis

Samenstelling Netwerk eHealth

Dr. A. de Bildt, psycholoog en onderzoeker Accare
Dr. N. Boonstra, senior onderzoeker, opleider verpleegkundig specialist GGZ Friesland
en lector Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
Drs. F.M. Bos, promovenda RGOc
Dhr. R. van der Vloed, Lentis
Dr. S. van Dekken, GGZ Friesland
Dhr. T. Hoekman, GGZ Friesland
Drs. A. Dol, Hanzehogeschool, Instituut voor Communicatie, Media en IT
Dr. Ir. M. Hettinga, lector ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool Windesheim
T. Hoekman, GGZ Friesland
Dr. T.J.W.M. Janssen, associate lector ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool
Windesheim
G. Huijsse MSc, projectmanager eHealth, Dimence Groep
Drs. A. van Hout, ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool Windesheim en promovenda
UvA
T. Koiter, cliëntvertegenwoordiger
Dr. J.A.J. van der Krieke, onderzoekscoördinator, RGOc
G. Kwant, cliëntvertegenwoordiger
Dhr. M. van Rossum, GGZ Drenthe
Drs. A. Schilder, Hogeschooldocent en afstudeercoördinator Toegepaste Psychologie,
Hanzehogeschool
M. Schurer MSc, Hanzehogeschool, Lectoraat New Business & ICT

Drs. J van der Staak, Hanzehogeschool
Drs. D.C. van der Veen, voorzitter eHealth
projectgroep, UCP
Drs. E. Veermans, technisch adviseur, RoQua

Redactieraad RGOc-reeks

Dr. A.A. Bartels-Velthuis
Dr. R.H.S. van den Brink, voorzitter
M. Messchendorp, secretaris

Financiën

Het wetenschappelijk onderzoek van het RGOc wordt gefinancierd door de jaarlijkse bijdragen van de participerende instellingen, ca. € 600.000. Het budget van het RGOc behelst de structurele bekostiging van de kernformatie. De begroting wordt ieder jaar voorgelegd aan de RGOc Stuurgroep. Ook wordt aan de Stuurgroep jaarlijks verantwoording afgelegd door het hoofd van het RGOc middels een financieel jaarverslag.

Elk onderzoek heeft vaak een eigen (aanvullende) financiering die bestaat uit een mix van 1e (UMCG), 2e (ZonMw, NWO), 3e (overheid, particuliere fondsen) en 4e (industrie) geldstroom. De omvang van deze extra financiële middelen bedroegen in het verslagjaar naar schatting € 600.000 (los van de financiering door de ggz-instelling zelf). De verantwoordelijkheid voor deze vorm van financiering berust bij de betrokken projectleider.

Promovendi RGOc ultimo 2018 (30)

Aardema, Hettie
[Apeldoorn, Sanne](#)
[Bos, Fionneke](#)
[Bouman, Renske](#)
[Brouwer, Jurriaan](#)
[Dam, Michelle van](#)
[Es, Frank van](#)
[Geraets, Chris](#)
[Geugies, Hanneke](#)
[Habtewold, Tesfa](#)
[Helmich, Marieke](#)
[Kan, Kaying](#)
[Konings, Steef](#)
Kuipers, Sonja
[Kuis, Daan Jan](#)
[Kunkels, Yoram](#)
Maijer, Kim
[Malda, Aaltsje](#)
[Nijman, Saskia](#)
[Ornée, Daan](#)
Post, Debby
[Sanches, Sarita](#)
[Smit, Arnout](#)
Smit, Manon
[Steenhuis, Laura](#)
Stobbe, Kelly
[Stouwe, Elise van der](#)
[Veenstra, Martine](#)
[Vogel, Sjoerd](#)
[Vries de, Bertine](#)

Overzicht van lopende projecten

In het overzicht vindt u alle onderzoek genoemd waarbij het RGOc betrokken is, met links naar de volledige onderzoeksbeschrijving. Daar staan ook de onderzoekers en de eventuele [publicaties](#).

Doelmatigheid

[IMPROVE](#)

[KEA-IRB](#)

EHealth

[Dagboekstudie](#)

[DiSCoVR \(pilot\)](#)

[DiSCoVR \(RCT\)](#)

[TREAT](#)

Ouderenpsychiatrie

[iCASE](#)

[SFT-PMT](#)

[ROM-GPS](#)

[Voeding en](#)

[ouderenpsychiatrie](#)

Psychotische stoornissen

[Apathiestudie](#)

[\(behandeling\)](#)

[Apathiestudie \(MRI\)](#)

[AVHRS-Q](#)

[BANS](#)

[BeatVic](#)

[CAT](#)

[C-Remediatie](#)

[FEDOZ](#)

[GROUP-studie](#)

[HAMLETT](#)

[Herstel en cognitief](#)

[functioneren](#)

[HY](#)

[Immune](#)

[MERIT](#)

[MIRORR](#)

[Natuurlijke medicatie](#)

[schizofrenie](#)

[On The Road/Vroegdetectie](#)

[Osteoporose en](#)

[antipsychotica](#)

[Personality and Coping](#)

[in PROGR-S](#)

[PHAMOUS](#)

[Pilot Functionele Remissie](#)

[POWER-pilot](#)

[PROGR-S](#)

[PSYCHE](#)

[RAF](#)

[Samen voor herstel](#)

[Social Predictors of](#)

[Psychotic Experiences](#)

[STEM](#)

[TRENSS](#)

[Triadekaart: effecten](#)

[Virus, ontsteking en psychose](#)

[VRET.P](#)

[Virtual Reality](#)

Register/RoQua

[PCR-NN](#)

[RoQua/ROM](#)

Stemmings- en angststoornissen

[Cannabidiol studie](#)

[I-SHARED](#)

[Ketaminestudie](#)

[MOPHAR](#)

[NESDA](#)

[NESDO](#)

[NEW-PRIDE](#)

[RELATE-TRD](#)

[SLEEPREG-BD](#)

[STEPPS-BD](#)

[TRANS-ID afbouw](#)

[TRANS-ID herstel](#)

[Yoga en depressie](#)

[Zelf-i](#)

Overig onderzoek

[Beweging in trauma](#)

[Doen en meten](#)

[Duurzaam Verblijf](#)

[KIM](#)

[Lichaamsbeleving en PMT](#)

[MOVE](#)

Publicaties RGOc 2018

Internationale tijdschriften

- Ai H, Tol van MJ, Marsman JC, Veltman DJ, Ruhe HG, Wee van der NJA, Opmeer EM, Aleman A. (2018). Differential relations of suicidality in depression to brain activation during emotional and executive processing. *Journal of Psychiatric Research*, 105: 78-85. [\[Volledige tekst\]](#)
- Aleman A, Enriquez-Geppert S, Knegtering H, Dlabac-de Lange JJ. (2018). Moderate effects of noninvasive brain stimulation of the frontal cortex for improving negative symptoms in schizophrenia: meta-analysis of controlled trials. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 89: 111-118. [\[Volledige tekst\]](#)
- Arts MHL, Collard RM, Comijs HC, Jonge de L, Penninx BWJH, Naarding P, Kok RM, Oude Voshaar RC. (2018). Leucocyte telomere length is no molecular marker of physical frailty in late-life depression. *Experimental Gerontology*, 111: 234. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bartels-Velthuis AA, Visser E, Arends J, Pijnenborg GHM, Wunderink L, Jorg F, Veling W, Liemburg EJ, Castelein S, Knegtering H, Bruggeman R. (2018). Towards a comprehensive routine outcome monitoring program for people with psychotic disorders: The Pharmacotherapy Monitoring and Outcome Survey (PHAMOUS). *Schizophrenia Research*, 197: 281-287. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bastiaansen JA, Meurs M, Stelwagen R, Wunderink L, Schoevers RA, Wichers M, Oldehinkel AJ. (2018). Self-monitoring and personalized feedback based on the experiencing sampling method as a tool to boost depression treatment: a protocol of a pragmatic randomized controlled trial (ZELF-i). *BMC Psychiatry*, 18: 276-018-1847-z. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bebber van J, Flens G, Wigman JTW, Beurs de E, Sytema S, Wunderink L, Meijer RR. (2018). Application of the Patient-Reported Outcomes Measurement Information System (PROMIS) item parameters for Anxiety and Depression in the Netherlands. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 27: e1744. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bebber van J, Meijer RR, Wigman JT, Sytema S, Wunderink L. (2018). A Smart Screening Device for Patients with Mental Health Problems in Primary Health Care: Development and Pilot Study. *JMIR Mental Health*, 5: e41. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bekhuis E, Schoevers R, Boer de M, Peen J, Dekker J, Van H, Boschloo L. (2018). Symptom-Specific Effects of Psychotherapy versus Combined Therapy in the Treatment of Mild to Moderate Depression: A Network Approach. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 87: 121-123. [\[Volledige tekst\]](#)
- Belkum van SM, Geugies HH, Lysen TS, Cleare AJ, Peeters FPML, Penninx BWJH, Schoevers RA, Ruhe EG. (2018). Validity of the Maudsley Staging Method in Predicting Treatment-Resistant Depression Outcome Using the Netherlands Study of Depression and Anxiety. *Journal of Clinical Psychiatry*, 79: 10.4088/JCP.17m11475. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bellemans T, Didden R, Visser R, Schaafsma E, Totsika V, Busschbach van JT. (2018). Psychomotor therapy for anger and aggression in mild intellectual disability or borderline intellectual functioning: an Intervention Mapping approach. *Body, Movement and Dance in Psychotherapy*, 13: 234-250. [\[Volledige tekst\]](#)

Om de links naar de volledige tekst te kunnen openen, heeft u soms een RGOc intranetaccount nodig. [Klik hier](#) om een intranetaccount aan te vragen.

- Bipolar Disorder and Schizophrenia Working Group of the Psychiatric Genomics Consortium. (2018). Genomic Dissection of Bipolar Disorder and Schizophrenia, Including 28 Subphenotypes. *Cell*, 173: 1705-1715. [\[Volledige tekst\]](#)
- Boerhout C, Busschbach van JT, Vermerris SM, Troquete NAC, Hof AL, Hoek HW. (2018). Force production parameters as behavioural measures for anger expression and control: The Method of Stamp Strike Shout. *PLoS One*, 13: e0206494. [\[Volledige tekst\]](#)
- Booij SH, Snippe E, Jeronimus BF, Wichers M, Wigman JTW. (2018). Affective reactivity to daily life stress: Relationship to positive psychotic and depressive symptoms in a general population sample. *Journal of Affective Disorders*, 225: 474-481. [\[Volledige tekst\]](#)
- Booij SH, Wichers M, Jonge de P, Sytema S, Os van J, Wunderink L, Wigman JTW. (2018). Study protocol for a prospective cohort study examining the predictive potential of dynamic symptom networks for the onset and progression of psychosis: the Mapping Individual Routes of Risk and Resilience (Mirorr) study. *BMJ Open*, 8: e019059-2017-019059. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bos FM, Blaauw FJ, Snippe E, Krieke van der L, Jonge de P, Wichers M. (2018). Exploring the emotional dynamics of subclinically depressed individuals with and without anhedonia: An experience sampling study. *Journal of Affective Disorders*, 228: 186-193. [\[Volledige tekst\]](#)
- Brainstorm Consortium, Anttila V, Bulik-Sullivan B, (...), Cath D et al. (2018). Analysis of shared heritability in common disorders of the brain. *Science*, 360: 10.1126/science.aap8757. [\[Volledige tekst\]](#)
- Brink van den RHS, Schutter N, Hanssen DJ, Elzinga BM, Rabeling-Keus IM, Stek ML, Comijs HC, Penninx BW, Oude Voshaar RC. (2018). Prognostic significance of social network, social support and loneliness for course of major depressive disorder in adulthood and old age. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 27: 266-277. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bruins J, Bartels-Velthuis AA, Weeghel van J, Helmus K, Pijnenborg GHM. (2018). Letter to the editors: Reducing stigmatizing attitudes in high school adolescents - a cluster RCT on the effectiveness of a schizophrenia documentary. *Schizophrenia Research*, 202: 408-409. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bruins J, Jorg F, Heuvel van den ER, Bartels-Velthuis AA, Corpeleijn E, Muskiet FAJ, Pijnenborg GHM, Bruggeman R. (2018). The relation of vitamin D, metabolic risk and negative symptom severity in people with psychotic disorders. *Schizophrenia Research*, 195: 513-518. [\[Volledige tekst\]](#)
- Chisholm KE, Wigman JTW, Hallett D, Woodall T, Mahfouda S, Reniers RLEP, Killackey E, Yung AR, Wood SJ, Lin A. (2018). The role of coping in the association between subclinical psychotic experiences and functioning: A within study replication in two independent adolescent samples. *Schizophrenia Research*, 201: 91-97. [\[Volledige tekst\]](#)
- Collard RM, Wassink-Vossen S, Schene AH, Naarding P, Verhaak P, Oude Voshaar RC, Comijs HC. (2018). Symptomatic and functional recovery in depression in later life. *Social psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53: 1071-1079. [\[Volledige tekst\]](#)
- Dijk van SDM, Bouman R, Lam JCAE, Held den R, Alphen van SPJ, Oude Voshaar RC. (2018). Outcome of day treatment for older adults with affective disorders: An observational pre-post design of two transdiagnostic approaches. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 33: 510-516. [\[Volledige tekst\]](#)
- Dinga R, Marquand AF, Veltman DJ, Beekman ATF, Schoevers RA, Hemert van AM, Penninx BWJH, Schmaal L. (2018). Predicting the naturalistic course of depression from a wide range of clinical, psychological, and biological data: a machine learning approach. *Translational Psychiatry*, 8: 241. [\[Volledige tekst\]](#)

- Drost LM, Krieke van der L, Iedema-den Boer Z, Sytema S, Schippers GM. (2018 Apr;27(2):683-692). Social support in chat sessions for adolescents and young adults living with a family member with mental illness. *International Journal of Mental Health Nursing*, 27: 683-692. [\[Volledige tekst\]](#)
- Epskamp S, Borkulo van CD, Veen van der DC, Servaas MN, Isvoranu AM, Riese H, Cramer AOJ. (2018). Personalized Network Modeling in Psychopathology: The Importance of Contemporaneous and Temporal Connections. *Clinical Psychological Science*, 6: 416-427. [\[Volledige tekst\]](#)
- Fan S, Cath DC, Werf van der YD, Wit de S, Veltman DJ, Heuvel van den OA. (2018). Trans-diagnostic comparison of response inhibition in Tourette's disorder and obsessive-compulsive disorder. *World Journal of Biological Psychiatry*, 19: 527-537. [\[Volledige tekst\]](#)
- Fan S, Heuvel van den OA, Cath DC, Wit de SJ, Vriend C, Veltman DJ, Werf van der YD. (2018). Altered Functional Connectivity in Resting State Networks in Tourette's Disorder. *Frontiers in Human Neuroscience*, 12: 363. [\[Volledige tekst\]](#)
- Gaspersz R, Lamers F, Beekman ATF, Hemert van AM, Schoevers RA, Penninx BWJH. (2018). The Impact of Depressive Disorder Symptoms and Subtypes on 6-Year Incidence of Somatic Diseases. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 87: 308-310. [\[Volledige tekst\]](#)
- Geraets CNW, Beilen van M, Pot-Kolder R, Counotte J, Gaag van der M, Veling W. (2018). Social environments and interpersonal distance regulation in psychosis: A virtual reality study. *Schizophrenia Research*, 192: 96-101. [\[Volledige tekst\]](#)
- Grootens KP, Meijer A, Hartong EG, Doornbos B, Roberto Bakker P, Al Hadithy A, Hoogerheide KN, Overmeire F, Marijnissen RM, Ruhe HG. (2018). Correction to: Weight changes associated with antiepileptic mood stabilizers in the treatment of bipolar disorder. *European Journal of Clinical Pharmacology*, 74: 1485-1491. [\[Volledige tekst\]](#)
- Gulpers B, Lugtenburg A, Zuidersma M, Verhey FRJ, Voshaar RCO. (2018). Anxiety disorders and figural fluency: A measure of executive function. *Journal of Affective Disorders*, 234: 38-44. [\[Volledige tekst\]](#)
- Hanssen DJC, Lucassen PLBJ, Naarding P, Waal de MWM, Oude Voshaar RC. (2018). Pain characteristics of older persons with medically unexplained symptoms, older persons with medically explained symptoms and older persons with depression. *Aging & Mental Health*, 22: 1642-1649. [\[Volledige tekst\]](#)
- Havinga PJ, Boschloo L, Hartman CA, Schoevers RA. (2018). Paternal and maternal depression and offspring risk: additive effects or worse? *Lancet Psychiatry*, 5: 107-108. [\[Volledige tekst\]](#)
- Havinga PJ, Hartman CA, Visser E, Nauta MH, Penninx BWJH, Boschloo L, Schoevers RA. (2018). Offspring of depressed and anxious patients: Help-seeking after first onset of a mood and/or anxiety disorder. *Journal of Affective Disorders*, 227: 618-626. [\[Volledige tekst\]](#)
- Hirschtritt ME, Darrow SM, Illmann C, Osiecki L, Grados M, Sandor P, Dion Y, King RA, Pauls D, Budman CL, Cath DC, Greenberg E, Lyon GJ, Yu D, McGrath LM, McMahon WM, Lee PC, Delucchi KL, Scharf JM, Mathews CA. (2018). Genetic and phenotypic overlap of specific obsessive-compulsive and attention-deficit/hyperactive subtypes with Tourette syndrome. *Psychological Medicine*, 48: 279-293. [\[Volledige tekst\]](#)
- Hoenders HJR, Bartels-Velthuis AA, Vollbehr NK, Bruggeman R, Knegtering H, Jong de JTM. (2018). Natural Medicines for Psychotic Disorders: A Systematic Review. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 206: 81-101. [\[Volledige tekst\]](#)

- Hofmeijer-Sevink MK, Batelaan NM, Megen van HJGM, Hout van den MA, Penninx BW, Balkom van AJLM, Cath DC. (2018). Presence and Predictive Value of Obsessive-Compulsive Symptoms in Anxiety and Depressive Disorders. *Canadian Journal of Psychiatry*, 63: 85-93. [\[Volledige tekst\]](#)
- Huisman S, Mulder P, Kuijk J, Kerstholt M, Eeghen van A, Leenders A, Balkom van I, Oliver C, Piening S, Hennekam R. (2018). Self-injurious behavior. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 84: 483-491. [\[Volledige tekst\]](#)
- International Obsessive Compulsive Disorder Foundation Genetics Collaborative (IOCDF-GC) and OCD Collaborative Genetics Association Studies (OC GAS). (2018). Revealing the complex genetic architecture of obsessive-compulsive disorder using meta-analysis. *Molecular Psychiatry*, 23: 1181-1188. [\[Volledige tekst\]](#)
- Islam MA, Habtewold TD, Es vD, Quee PJ, Heuvel van den ER, Alizadeh BZ, Bruggeman R, GROUP Investigators. (2018). Long-term cognitive trajectories and heterogeneity in patients with schizophrenia and their unaffected siblings. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 138: 591-604. [\[Volledige tekst\]](#)
- Jeuring HW, Stek ML, Huisman M, Oude Voshaar RC, Naarding P, Collard RM, Mast van der RC, Kok RM, Beekman ATF, Comijs HC. (2018). A Six-Year Prospective Study of the Prognosis and Predictors in Patients With Late-Life Depression. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 26: 985-997. [\[Volledige tekst\]](#)
- Jong de S, Donkersgoed van R, Renard S, Carter S, Bokern H, Lysaker P, Gaag van der M, Aleman A, Pijnenborg GHM. (2018). Social-cognitive risk factors for violence in psychosis: A discriminant function analysis. *Psychiatry Research*, 265: 93-99. [\[Volledige tekst\]](#)
- Jonge de P, Wardenaar KJ, Hoenders HR, Evans-Lacko S, Kovess-Masfety V, Aguilar-Gaxiola S, Al-Hamzawi A, Alonso J, Andrade LH, Benjet C, Bromet EJ, Bruffaerts R, Bunting B, Caldas-de-Almeida JM, Dinolova RV, Florescu S, Girolamo de G, Gureje O, Haro JM, Hu C, Huang Y, Karam EG, Karam G, Lee S, Lepine JP, Levinson D, Makanjuola V, Navarro-Mateu F, Pennell BE, Posada-Villa J, Scott K, Tachimori H, Williams D, Wojtyniak B, Kessler RC, Thornicroft G. (2018). Complementary and alternative medicine contacts by persons with mental disorders in 25 countries: results from the World Mental Health Surveys. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 27: 552-567. [\[Volledige tekst\]](#)
- Jongeneel A, Pot-Kolder R, Counotte J, Gaag van der M, Veling W. (2018). Self-esteem moderates affective and psychotic responses to social stress in psychosis: A virtual reality study. *Schizophrenia Research*, 202: 80-85. [\[Volledige tekst\]](#)
- Kalisvaart H, Busschbach van JT, Broeckhuysen van-Kloth SAM, Geenen R. (2018). Body drawings as an assessment tool in somatoform disorder. *Arts in Psychotherapy*, 59: 46-53. [\[Volledige tekst\]](#)
- Klein HC. (2018). Herpes simplex virus abortive replication in the brain in schizophrenia. *Neurology, Psychiatry and Brain Research*. 29: 13-14. [\[Volledige tekst\]](#)
- Klein Tunte S, Bogaerts S, IJzendoorn van S, Veling W. (2018). Effect of virtual reality aggression prevention training for forensic psychiatric patients (VRAPT): study protocol of a multi-center RCT. *BMC Psychiatry*, 18: 251-018-1830-8. [\[Volledige tekst\]](#)
- Kline AD, Moss JF, Selicorni A, Bisgaard AM, Deardorff MA, Gillett PM, Ishman SL, Kerr LM, Levin AV, Mulder PA, Ramos FJ, Wierzbica J, Ajmone PF, Axtell D, Blagowidow N, Cereda A, Costantino A, Cormier-Daire V, FitzPatrick D, Grados M, Groves L, Guthrie W, Huisman S, Kaiser FJ, Koekkoek G, Levis M, Mariani M, Mc Cleery JP, Menke LA, Metrena A, O'Connor J, Oliver C, Pie J, Piening S, Potter CJ, Quaglio AL, Redeker E, Richman D, Rigamonti C, Shi A, Tumer Z, Balkom van IDC, Hennekam RC. (2018). Diagnosis

- and management of Cornelia de Lange syndrome: first international consensus statement. *Nature Reviews Genetics*, 19: 649-666. [\[Volledige tekst\]](#)
- Klippel A, Viechtbauer W, Reininghaus U, Wigman J, Borkulo van C, MERGE, Myin-Germeys I, Wichers M. (2018). The Cascade of Stress: A Network Approach to Explore Differential Dynamics in Populations Varying in Risk for Psychosis. *Schizophrenia Bulletin*, 44: 328-337. [\[Volledige tekst\]](#)
- Kloosterboer SM, Schuiling-Veninga CCM, Bos JHJ, Kalverdijk LJ, Koch BCP, Dieleman GC, Hillegers MHJ, Dierckx B. (2018). Antipsychotics in Dutch Youth: Prevalence, Dosages, and Duration of Use from 2005 to 2015. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, 28: 173-179. [\[Volledige tekst\]](#)
- Knapen SE, Riemersma-van der Lek RF, Antypa N, Meesters Y, Penninx BWJH, Schoevers RA. (2018). Social jetlag and depression status: Results obtained from the Netherlands Study of Depression and Anxiety. *Chronobiology International*, 35: 1-7. [\[Volledige tekst\]](#)
- Koops S, Slotema CW, Kos C, Bais L, Aleman A, Blom JD, Sommer IEC. (2018). Predicting response to rTMS for auditory hallucinations: Younger patients and females do better. *Schizophrenia Research*, 195: 583-584. [\[Volledige tekst\]](#)
- Kuipers S, Castelein S, Malda A, Kronenberg L, Boonstra N. (2018). Oral health experiences and needs among young adults after a first-episode psychosis : a phenomenological study. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 25: 475-485. [\[Volledige tekst\]](#)
- Larabi DI, Meer van der L, Pijnenborg GHM, Curcic-Blake B, Aleman A. (2018). Insight and emotion regulation in schizophrenia: A brain activation and functional connectivity study. *NeuroImage: Clinical*, 20: 762-771. [\[Volledige tekst\]](#)
- Lefort-Besnard J, Varoquaux G, Derntl B, Gruber O, Aleman A, Jardri R, Sommer I, Thirion B, Bzdok D. (2018). Patterns of schizophrenia symptoms: hidden structure in the PANSS questionnaire. *Translational Psychiatry*, 8: 237-018-0294-4. [\[Volledige tekst\]](#)
- Liemburg EJ, Dlabac-De Lange JJ, Bais L, Knegtering H, Aleman A. (2018). Effects of bilateral prefrontal rTMS on brain activation during social-emotional evaluation in schizophrenia: A double-blind, randomized, exploratory study. *Schizophrenia Research*, 202: 210-211. [\[Volledige tekst\]](#)
- Liemburg EJ, Nolte IM, PHAMOUS investigators, Klein HC, Knegtering H. (2018). Relation of inflammatory markers with symptoms of psychotic disorders: a large cohort study. *Progress in Neuro-psychopharmacology & Biological Psychiatry*, 86: 89-94. [\[Volledige tekst\]](#)
- Linscott RJ, Morton SE, GROUP (Genetic Risk and Outcome of Psychosis) Investigators. (2018 Jun 6;44(4):922-932). The Latent Taxonicity of Schizotypy in Biological Siblings of Proband With Schizophrenia. *Schizophrenia Bulletin*, 44: 922-932. [\[Volledige tekst\]](#)
- Looijestijn J, Blom JD, Hoek HW, Renken R, Liemburg E, Sommer IEC, Aleman A, Goekoop R. (2018). Draining the pond and catching the fish: Uncovering the ecosystem of auditory verbal hallucinations. *NeuroImage: Clinical*, 20: 830-843. [\[Volledige tekst\]](#)
- Mansueto G, Nierop van M, Schruers K, GROUP Investigators, Alizadeh BZ, Bartels-Velthuis AA, Beveren van NJ, Bruggeman R, Cahn W, Haan de L, Delespaul P, Meijer CJ, Myin-Germeys I, Kahn RS, Schirmbeck F, Simons CJP, Haren van NEM, Os van J, Winkel van R. (2018). The role of cognitive functioning in the relationship between childhood trauma and a mixed phenotype of affective-anxious-psychotic symptoms in psychotic disorders. *Schizophrenia Research*, 192: 262-268. [\[Volledige tekst\]](#)
- Moeijes J, Busschbach van JT, Bosscher RJ, Twisk JWR. (2018). Sports participation and psychosocial health: a longitudinal observational study in children. *BMC Public Health*, 18: 702-018-5624-1. [\[Volledige tekst\]](#)

- Ni G, Gratten J, Wray NR, Lee SH, Schizophrenia Working Group of the Psychiatric Genomics Consortium. (2018). Age at first birth in women is genetically associated with increased risk of schizophrenia. *Scientific Reports*, 8: 10168-018-28160-z. [\[Volledige tekst\]](#)
- Ni G, Moser G, Schizophrenia Working Group of the Psychiatric Genomics Consortium, Wray NR, Lee SH. (2018). Estimation of Genetic Correlation via Linkage Disequilibrium Score Regression and Genomic Restricted Maximum Likelihood. *American Journal of Human Genetics*, 102: 1185-1194. [\[Volledige tekst\]](#)
- Nijs de J, Meijer JH, Haan de L, Meijer CJ, Bruggeman R, Haren van NEM, Kahn RS, Cahn W. (2018). Associations between olfactory identification and (social) cognitive functioning: A cross-sectional study in schizophrenia patients and healthy controls. *Psychiatry Research*, 266: 147-151. [\[Volledige tekst\]](#)
- Nolan M, Ende van der PC. (2018). Supporting parents with enduring mental health problems. *International Journal of Birth and Parent Education*, 5: 29-32. [\[Volledige tekst\]](#)
- Nunez D, Fresno A, Borkulo van CD, Courtet P, Arias V, Garrido V, Wigman JTW. (2018). Examining relationships between psychotic experiences and suicidal ideation in adolescents using a network approach. *Schizophrenia Research*, 201: 54-61. [\[Volledige tekst\]](#)
- Oudheusden van LJB, Draisma S, Salm van der S, Cath D, Oppen van P, Balkom van AJLM, Meynen G. (2018). Perceptions of free will in obsessive-compulsive disorder: a quantitative analysis. *BMC Psychiatry*, 18: 400-018-1985-3. [\[Volledige tekst\]](#)
- Peters van Neijenhof RJ, Duijn van E, Comijs HC, Berg van den JF, Waal de MW, Oude Voshaar RC, Mast van der RC. (2018). Correlates of sleep disturbances in depressed older persons: the Netherlands study of depression in older persons (NESDO). *Aging & Mental Health*, 22: 233-238. [\[Volledige tekst\]](#)
- Pot-Kolder R, Veling W, Counotte J, Gaag van der M. (2018). Anxiety Partially Mediates Cybersickness Symptoms in Immersive Virtual Reality Environments. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 21: 187-193. [\[Volledige tekst\]](#)
- Pot-Kolder R, Veling W, Counotte J, Gaag van der M. (2018). Self-reported Cognitive Biases Moderate the Associations Between Social Stress and Paranoid Ideation in a Virtual Reality Experimental Study. *Schizophrenia Bulletin*, 44: 749-756. [\[Volledige tekst\]](#)
- Pot-Kolder RMCA, Geraets CNW, Veling W, Beilen van M, Staring ABP, Gijsman HJ, Delespaul PAEG, Gaag van der M. (2018). Virtual-reality-based cognitive behavioural therapy versus waiting list control for paranoid ideation and social avoidance in patients with psychotic disorders: a single-blind randomised controlled trial. *Lancet Psychiatry*, 5: 217-226. [\[Volledige tekst\]](#)
- Raven D, Jorg F, Visser E, Schoevers RA, Oldehinkel AJ. (2018). Predicting Initial Specialist Mental Health Care Use in Adolescence Using Self-, Parent-, and Teacher-Reported Problem Behavior: A Prospective Community-Based Record-Linkage Study. *Journal of Clinical Psychiatry*, 79: 10.4088/JCP.17m11484. [\[Volledige tekst\]](#)
- Renard SBS, Huntjens RJCR, Pijnenborg GHMM. (2018). Inducing dissociation and schizotypal experiences through "vision-deforming" glasses. *Consciousness and Cognition*, 65: 209-215. [\[Volledige tekst\]](#)
- Rooijen van G, Isvoranu AM, Kruijt OH, Borkulo van CD, Meijer CJ, Wigman JTW, Ruhe HG, Haan de L, GROUP investigators. (2018). A state-independent network of depressive, negative and positive symptoms in male patients with schizophrenia spectrum disorders. *Schizophrenia Research*, 193: 232-239. [\[Volledige tekst\]](#)

- Salm van der SMA, Meer van der JN, Cath DC, Groot PFC, Werf van der YD, Brouwers E, Wit de SJ, Coppens JC, Nederveen AJ, Rootselaar van AF, Tijssen MAJ. (2018). Distinctive tics suppression network in Gilles de la Tourette syndrome distinguished from suppression of natural urges using multimodal imaging. *NeuroImage: Clinical*, 20: 783-792. [\[Volledige tekst\]](#)
- Sanches SA, Busschbach van JT, Michon HWC, Weeghel van J, Swildens WE. (2018). The Role of Working Alliance in Attainment of Personal Goals and Improvement in Quality of Life During Psychiatric Rehabilitation. *Psychiatric Services*, 69: 903-909. [\[Volledige tekst\]](#)
- Sanches SA, Swildens WE, Busschbach van JT, Farkas MD, Weeghel van J, Wel van T. (2018). FiRe: Evaluation of a fidelity measure to promote implementation of evidence-based rehabilitation. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 41: 46-54. [\[Volledige tekst\]](#)
- Scheffers M, Kalisvaart H, Busschbach van JT, Bosscher RJ, Duijn van MAJ, Broeckhuysen van-Kloth SAM, Schoevers RA, Geenen R. (2018). Body image in patients with somatoform disorder. *BMC Psychiatry*, 18: 346-018-1928-z. [\[Volledige tekst\]](#)
- Schirmbeck F, Swets M, Meijer CJ, Zink M, Haan de L, GROUP investigators. (2018). Obsessive-compulsive symptoms and overall psychopathology in psychotic disorders: longitudinal assessment of patients and siblings. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 268: 279-289. [\[Volledige tekst\]](#)
- Scholten WD, Batelaan NM, Oppen van P, Smit JH, Hoogendoorn AW, Megen van HJGM, Cath DC, Balkom van AJLM. (2018). The Efficacy of a Group CBT Relapse Prevention Program for Remitted Anxiety Disorder Patients Who Discontinue Antidepressant Medication: A Randomized Controlled Trial. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 87: 240-242. [\[Volledige tekst\]](#)
- Servaas MN, Kos C, Gravel N, Renken RJ, Marsman JC, Tol van MJ, Aleman A. (2019). Rigidity in Motor Behavior and Brain Functioning in Patients With Schizophrenia and High Levels of Apathy. *Schizophrenia Bulletin*, 45: 542-551. [\[Volledige tekst\]](#)
- Simons CJP, Bartels-Velthuis AA, Pijnenborg GHM, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) Investigators. (2018). Correction: Cognitive Performance and Long-Term Social Functioning in Psychotic Disorder: A Three-Year Follow-Up Study. *PloS One*, 13: e0208347. [\[Volledige tekst\]](#)
- Simoons M, Mulder H, Doornbos B, Raats PCC, Bruggeman R, Cath DC, Schoevers RA, Ruhe HG, Roon van EN. (2018). Metabolic Syndrome at an Outpatient Clinic for Bipolar Disorders: A Case for Systematic Somatic Monitoring. *Psychiatric Services*, 70: 143-146. [\[Volledige tekst\]](#)
- Simoons M, Mulder H, Doornbos B, Schoevers RA, Roon van EN, Ruhe HG. (2018). Monitoring of somatic parameters at outpatient departments for mood and anxiety disorders. *PloS One*, 13: e0200520. [\[Volledige tekst\]](#)
- Simoons M, Seldenrijk A, Mulder H, Birkenhager T, Groothedde-Kuyvenhoven M, Kok R, Kramers C, Verbeek W, Westra M, Roon van E, Bakker R, Ruhe H. (2018). Limited Evidence for Risk Factors for Proarrhythmia and Sudden Cardiac Death in Patients Using Antidepressants: Dutch Consensus on ECG Monitoring. *Drug Safety*, 41: 655-664. [\[Volledige tekst\]](#)
- Simoons M, Seldenrijk A, Mulder H, Roon van E, Bakker R, Ruhe H. (2018). Authors' Response to Brailon's Comment on: "Limited Evidence for Risk Factors for Proarrhythmia and Sudden Cardiac Death in Patients Using Antidepressants: Dutch Consensus on ECG Monitoring". *Drug Safety*, 41: 1417-1418. [\[Volledige tekst\]](#)
- Stiekema APM, Islam MA, Liemburg EJ, Castelein S, Heuvel van den ER, Weeghel van J, Aleman A, Bruggeman R, Meer van der L, GROUP-investigators. (2018). Long-term course of negative symptom subdomains

- and relationship with outcome in patients with a psychotic disorder. *Schizophrenia Research*, 193: 173-181. [\[Volledige tekst\]](#)
- Stiekema APM, Looijmans A, Meer van der L, Bruggeman R, Schoevers RA, Corpeleijn E, Jorg F. (2018). Effects of a lifestyle intervention on psychosocial well-being of severe mentally ill residential patients: ELIPS, a cluster randomized controlled pragmatic trial. *Schizophrenia Research*, 199: 407-413. [\[Volledige tekst\]](#)
- Stouwe van der ECD, Busschbach van JT, Vries de B, Cahn W, Aleman A, Pijnenborg GHM. (2018). Neural correlates of exercise training in individuals with schizophrenia and in healthy individuals: A systematic review. *NeuroImage: Clinical*, 19: 287-301. [\[Volledige tekst\]](#)
- Swets M, Dijk van FA, Schirmbeck F, Peen J, Haan de L, Alizadeh BZ, Amelsvoort van T, Bartels-Velthuis AA, Beveren van NJ, Bruggeman R, Cahn W, Delespaul P, Luykx JJ, Myin-Germeyns I, Kahn RS, Simons CJP, Haren van NE, Os van J, Winkel van R. (2018). Patterns of obsessive-compulsive symptoms and social functioning in schizophrenia; a replication study. *Psychiatry Research*, 271: 421-427. [\[Volledige tekst\]](#)
- Swildens WE, Visser E, Bahler M, Bruggeman R, Delespaul P, Gaag van der M, Haan de L, Keet R, Nijssen Y, Os van J, Pijnenborg GM, Slooff C, Vos de A, Weeghel van J, Wunderink L, Mulder CL, Wiersma D. (2018). Functional recovery of individuals with serious mental illnesses: Development and testing of a new short instrument for routine outcome monitoring. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 41: 341-350. [\[Volledige tekst\]](#)
- Tasma M, Roebroek LO, Liemburg EJ, Knegtering H, Delespaul PA, Boonstra A, Swart M, Castelein S. (2018). The development and evaluation of a computerized decision aid for the treatment of psychotic disorders. *BMC Psychiatry*, 18: 163-018-1750-7. [\[Volledige tekst\]](#)
- Tumati S, Opmeer EM, Marsman JC, Martens S, Reesink FE, Deyn de PP, Aleman A. (2018). Lower Choline and Myo-Inositol in Temporo-Parietal Cortex Is Associated With Apathy in Amnesic MCI. *Frontiers in Aging Neuroscience*, 10: 106. [\[Volledige tekst\]](#)
- Veraart JKE, Smith-Apeldoorn SY, Trueman H, Boer de MK, Schoevers RA, McShane R. (2018). Characteristics of patients expressing an interest in ketamine treatment: results of an online survey. *BJPsych Open*, 4: 389-392. [\[Volledige tekst\]](#)
- Verhoeven FEA, Wardenaar KJ, Ruhe HGE, Conradi HJ, Jonge de P. (2018). Seeing the signs: Using the course of residual depressive symptomatology to predict patterns of relapse and recurrence of major depressive disorder. *Depression and Anxiety*, 35: 148-159. [\[Volledige tekst\]](#)
- Vermeulen JM, Schirmbeck F, Blankers M, Tricht van M, Bruggeman R, Brink van den W, Haan de L, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) Investigators. (2018). Association between smoking behavior and cognitive functioning in patients with psychosis, siblings, and healthy control subjects: results from a prospective 6-year follow-up study. *American Journal of Psychiatry*, 175: 1121-1128. [\[Volledige tekst\]](#)
- Vermeulen JM, Schirmbeck NF, Tricht van MJ, Haan de L, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) investigators. (2018). Satisfaction of psychotic patients with care and its value to predict outcomes. *European Psychiatry*, 47: 60-66. [\[Volledige tekst\]](#)
- Vollbehre NK, Bartels-Velthuis AA, Nauta MH, Castelein S, Steenhuis LA, Hoenders HJR, Ostafin BD. (2018). Hatha yoga for acute, chronic and/or treatment-resistant mood and anxiety disorders: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One*, 13: e0204925. [\[Volledige tekst\]](#)
- Vries de B, Stouwe van der ECD, Waarheid CO, Poel SHJ, Helm van der EM, Aleman A, Arends J, Pijnenborg GHM, Busschbach van JT. (2018). BEATVIC, a body-oriented resilience therapy using kickboxing

exercises for people with a psychotic disorder: a feasibility study. BMC Psychiatry, 18: 384-018-1958-6. [\[Volledige tekst\]](#)

- Wang S, Mandell JD, Kumar Y, Sun N, Morris MT, Arbelaez J, Nasello C, Dong S, Duhn C, Zhao X, Yang Z, Padmanabhuni SS, Yu D, King RA, Dietrich A, Khalifa N, Dahl N, Huang AY, Neale BM, Coppola G, Mathews CA, Scharf JM, Tourette International Collaborative Genetics Study (TIC Genetics), Tourette Syndrome Genetics Southern and Eastern Europe Initiative (TSGENESEE), Tourette Association of America International Consortium for Genetics (TAAICG), Fernandez TV, Buxbaum JD, Rubeis de S, Grice DE, Xing J, Heiman GA, Tischfield JA, Paschou P, Willsey AJ, State MW. (2018). De Novo Sequence and Copy Number Variants Are Strongly Associated with Tourette Disorder and Implicate Cell Polarity in Pathogenesis. Cell Reports, 24: 3441-3454.e12. [\[Volledige tekst\]](#)
- Wassink-Vossen S, Collard RM, Penninx BW, Hiles SA, Oude Voshaar RC, Naarding P. (2018). The reciprocal relationship between physical activity and depression: Does age matter? European Psychiatry, 51: 9-15. [\[Volledige tekst\]](#)
- Wiersema C, Zelst van W, Oude Voshaar R. (2018). When a patient with depression is feeling sleepy, be aware of sleep apnoea. BMJ Case Reports, 2018: 10.1136/bcr-2018-224873. [\[Volledige tekst\]](#)
- Wusten C, Schlier B, Jaya ES, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) Investigators, Fonseca-Pedrero E, Peters E, Verdoux H, Woodward TS, Ziermans TB, Lincoln TM. (2018). Psychotic Experiences and Related Distress: A Cross-national Comparison and Network Analysis Based on 7141 Participants From 13 Countries. Schizophrenia Bulletin, 44: 1185-1194. [\[Volledige tekst\]](#)
- Yang C, Tiemessen KM, Bosker FJ, Wardenaar KJ, Lie J, Schoevers RA. (2018). Interleukin, tumor necrosis factor-alpha and C-reactive protein profiles in melancholic and non-melancholic depression: A systematic review. Journal of Psychosomatic Research, 111: 58-68. [\[Volledige tekst\]](#)
- Zhang L, Opmeer EM, Meer van der L, Aleman A, Curcic-Blake B, Ruhe HG. (2018). Altered frontal-amygdala effective connectivity during effortful emotion regulation in bipolar disorder. Bipolar Disorders, 20: 349-358. [\[Volledige tekst\]](#)
- Zilhao NR, Abdellaoui A, Smit DJA, Cath DC, Hottenga JJ, Boomsma DI. (2018). Polygenic prediction of obsessive compulsive symptoms. Molecular Psychiatry, 23: 168-169. [\[Volledige tekst\]](#)

Nederlandse tijdschriften

- Belkum van SM, Boer de MK, Taams GJ, Schutter DJLG, Aleman A, Schoevers RA, Haarman BCM. (2018). rTMS for treatment resistant depression - proposal for a treatment protocol. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 766-773. [\[Volledige tekst\]](#)
- Berkel van A, Seldenrijk A, Knegtering H, Bakker PR, Ruhe HG, Kramers C. (2018). Sexual dysfunction as a side effect of medication. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, 162: D2749. [\[Volledige tekst\]](#)
- Boerhout C. (2018). Psychomotorische therapie en agressieregulatie bij eetstoornissen: gerandomiseerd gecontroleerd onderzoek en instrument ontwikkeling. GGZet Wetenschappelijk, 22: 18-25. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bruins J, Velde van der J, Tolsma M, Delespaul P, Castelein S. (2018). Onderzoek naar de therapeutische relatie: golden oldie of toekomstmuziek? GZ-Psychologie, 35-37. [\[Volledige tekst\]](#)

- Bruins J, Velde van der J, Tolsma M, Delespaul P, Castelein S. (2018). Onderzoek naar de therapeutische relatie: golden oldie of toekomstmuziek? GGZet Wetenschappelijk, 22: 26-29. [\[Volledige tekst\]](#)
- Bruins J, Velde van der J, Tolsma M, Delespaul P, Castelein S. (2018). Onderzoek met de therapeutische relatie als toekomstmaat. Reactie op prof. dr. Greet Vanaerschoot. GZ-Psychologie, 18: 34-36.
- Busschbach van JT, Bak M. (2018). Naasten, cliënten en hulpverleners over de samenwerking binnen de triade. Participatie en Herstel, 3: 38-49. [\[Volledige tekst\]](#)
- Ende van der PC, Korevaar EL. (2018). Ouderschap bij psychische aandoeningen. Vergeet de vaders niet! Tijdschrift voor Participatie en Herstel, 2: 48-52.
- Haarman BCM, Burger H, Drexhage HA, Nolen WA, Riemersma-Van der Lek RF. (2018). The dysregulated brain - Consequences of spatial and temporal brain complexity for bipolar disorder pathophysiology and diagnosis. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 105-113. [\[Volledige tekst\]](#)
- Hoenders R, Castelein S. (2018). Integrale psychiatrie: theorie en praktijk. Bijblijven, 34: 616-633. [\[Volledige tekst\]](#)
- Jong de S. (2018). Metacognitie bij Psychotische Stoornissen. GGZet Wetenschappelijk, 22: 42-48. [\[Volledige tekst\]](#)
- Kampijon L. (2018). Clubhuis de Horizon. Participatie en Herstel
- Mheen van der M, Mors ter LM, Hout den MAV, Cath DC. (2018). Routine outcome monitoring in anxiety disorders: diagnosis-specific versus generic assessment instruments. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 11-19. [\[Volledige tekst\]](#)
- Nederlof M, Cath DC, Stoker LJ, Egberts AC, Heerdink ER. (2018). Begeleiding door artsen en apothekers tijdens antidepressiva gebruik: behoeften van patiënten en suggesties voor verbetering. Nederlands Platform voor Farmaceutisch Onderzoek, 3: [\[Volledige tekst\]](#)
- Nienhuis A, Verlinde L, Boonstra N, Wessels A. (2018). Implementatie van het RGOc Vroegdetectie Zorginnovatie Programma bij Mediant GGZ. GGZet Wetenschappelijk, 63-72. [\[Volledige tekst\]](#)
- Schuringa E, Spreen M, Bogaerts S. (2018). Predicting short term intramural violence with the Instrument for Forensic Treatment Evaluation (IBFE), ROM-instrument in tbs for different target groups. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 662-671. [\[Volledige tekst\]](#)
- Schutte J, Smit N, Knegtering R. (2018). Psychotisch en (on)gelukkig? Een onderzoek naar de geluksbeleving van mensen met een psychotische stoornis. GGZet Wetenschappelijk, 22: 49-62. [\[Volledige tekst\]](#)
- Spoelstra S, Baas C, Knegtering H. (2018). Antipsychotica in de echte wereld. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 559. [\[Volledige tekst\]](#)
- Spoelstra SK, Bais L, Knegtering H. (2018). The three-monthly paliperidone palmitate depot in the treatment of schizophrenia. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 827-833. [\[Volledige tekst\]](#)
- Veling W, Sommer IEC, Bruggeman R, Haan de L. (2018). Personalised medicine for psychosis. Tijdschrift voor Psychiatrie, 60: 161-165. [\[Volledige tekst\]](#)
- Verhoeven JE, Verduijn J, Schoevers RA, Hemert van AM, Beekman ATF, Penninx BWJH. (2018). Complete recovery from depression is the exception rather than the rule: prognosis of depression beyond diagnostic boundaries. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, 162: [\[Volledige tekst\]](#)

Hoofdstukken in Nederlandstalige boeken

- Boerhout C, Rekkers M (2018). Vaktherapie. In: Elburg van AA, Noordenbos G (eds). Handboek Eetstoornissen. Utrecht: De Tijdstroom, 271-276.
- Boonstra N, Castelein S, Pijnenborg M (2018). Psychotische stoornissen. In: Simon E, Hullu de E, Smeets G, Molen van der HT (eds). Klinische psychologie: diagnostiek en behandeling. Noordhoff Uitgevers, 253-270.
- Herder T, Boer de M, Griffioen T, Waldinger M, Knegtering H (2018). Psychiatrie en psychofarmaca. In: Gijs L, Aerts L, Dewitte M, et al (eds). Leerboek Seksuologie. Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 511-530.
- Knegtering R, Bruggeman R (2018). 6.1 Psychofarmacologie, van een historisch perspectief tot hedendaagse toepassing. In: Bak M, Domen P, Os van J (eds). Innovatief Leerboek Persoonlijke Psychiatrie. Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 191-208.
- Middeldorp C, Cath D (2018). De invloed van genen en omgeving op de ontwikkeling van angstklachten, de comorbiditeit en het beloop. In: Balkom van T, Oosterbaan D, Visser S, Vliet van I (eds). Handboek Angst- en Dwangstoornissen. Utrecht: De Tijdstroom, 109-122.
- Rekkers M, Boerhout C (2018). Psychomotorische therapie. In: Elburg van AA, Noordenbos G (eds). Handboek Eetstoornissen. Utrecht: De Tijdstroom, 277-284.
- Rekkers M, Boerhout C (2018). Psychomotorische therapie bij eetstoornissen. In: Elburg van AA, Noordenbos G (eds). Handboek Eetstoornissen. Utrecht: De Tijdstroom, 277-284.

Proefschriften

- Bebber van J. (2018). Computerized adaptive testing in primary care: CATja. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)
- Belkum van SM. (2018). Neuromodulation and depression. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)
- Donkersgoed van R. (2018). Social cognition and treatment in psychosis. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)
- Jong de S. (2018). Metacognition in psychotic disorders. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)
- Looijmans A. (2018). Lifestyle interventions in patients with a severe mental illness: Addressing self-management and living environment to improve health. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)
- Scheffers WJ. (2018). Body experience in patients with mental disorders. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)
- Simoons M. (2018). Somatic monitoring of patients with mood and anxiety disorders. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [\[Volledige tekst\]](#)

Verschenen in de RGOc-reeks

Het Rob Giel Onderzoekcentrum brengt een eigen uitgavenreeks uit. Hiertoe is een redactieraad benoemd, bestaande uit dr. R.H.S. van den Brink (voorzitter), mw. dr. A.A. Bartels en mw. M. Messchendorp (secretaris). Onderzoeksrapporten, meetinstrumenten, proefschriften, etc. die aansluiten bij de doelstellingen en kwaliteitscriteria van het RGOc kunnen in deze reeks worden uitgebracht.

De in de RGOc-reeks verschenen publicaties vindt u op de [website van het RGOc](#).

Enkele proefschriften uitgegeven in de [RGOc reeks](#)

Colofon

Eindredactie

Martha Messchendorp en Richard Bruggeman

Vormgeving

Omslag: Klaas van Slooten, Paterswolde

Binnenwerk: Martha Messchendorp

Fotografie

p. 28: LinkedIn

p. 29: Jussi Puikkonen/KNAW

p. 30: Martha Messchendorp; Phrenos

p. 32: UMCG/RUG; Henk Veenstra UMCG; Lisette van der Meer

p. 37: Youtube Windesheim Symposium Beweging in Trauma

p. 61: Martha Messchendorp

Rob Giel Onderzoekcentrum

Universitair Centrum Psychiatrie, locatie Triadegebouw (ingang 24),
1e verdieping, K-vleugel

Universitair Medisch Centrum Groningen (HPC CC72)

Postbus 30.001

9700 RB Groningen

Telefoon: 050 361 20 79

Fax: 050 361 97 22

E-mail: info@rgoc.nl

Website: www.rgoc.nl

Het Rob Giel Onderzoekcentrum is een samenwerkingsverband tussen Lentis, GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Dimence Groep, Mediant en het Universitair Centrum Psychiatrie van het Universitair Medisch Centrum Groningen.

RGOC

